

Nd.

540. Frumvarp til laga

[257. mál]

um málefni aldraðra.

(Lagt fyrir Alþingi á 104. löggjafarþingi 1981—82.)

I. KAFLI

Skipulag öldrunarþjónustu.

1. gr.

Markmið þessara laga er, að aldraðir fái þá heilbrigðis- og félagslegu þjónustu, sem þeir þurfa á að halda og að hún sé veitt á því þjónustustigi, sem er eðlilegast og hagkvæmast miðað við þörf og ástand þess aldraða.

Lögin miða að því, að aldraðir geti svo lengi sem verða má búið við eðlilegt heimilislíf, en að jafnframt sé séð fyrir nauðsynlegri stofnanarþjónustu, þegar hennar er þörf.

2. gr.

Yfirstjórn öldrunarmála annast heilbrigðis- og tryggingamálaráðherra.

Setja skal á stofn deild öldrunarmálefna í heilbrigðis- og tryggingamálaráðuneytinu. Skal deildin vera undir stjórn sérstaks deildarstjóra.

3. gr.

Setja skal á stofn samstarfsnefnd um málefni aldraðra. Skal nefndin skipuð til fjögurra ára í senn. Í nefndinni eiga sæti 5 menn tilnefndir þannig: tveir frá Öldrunarráði Íslands, einn frá félagsmálaráðuneytinu, tilnefndur af Sambandi íslenskra sveitarfélaga og tveir skipaðir af heilbrigðis- og tryggingamálaráðherra án tilnefningar. Ráðherra skipar formann úr hópi nefndarmanna. Deildarstjóri öldrunarmálefna í heilbrigðis- og tryggingamálaráðuneyti skal vera ritari nefndarinnar. Varamenn skulu skipaðir með sama hætti.

4. gr.

Verkefni samstarfsnefndar um málefni aldraðra eru:

1. Að hafa frumkvæði að stefnumótun um málefni aldraðra.
2. Að annast áætlanagerð um málefni aldraðra fyrir landið í heild.
3. Að vera tengiliður milli ráðuneyta, stofnana og samtaka, sem starfa að málefnum aldraðra.
4. Að vera ráðherra og ríkisstjórn til ráðuneytis um málefni aldraðra.
5. Að skera úr um ágreiningsmál, sem upp kunna að koma um málefni aldraðra skv. lögum þessum, enda beri mál ekki að réttu undir dómstóla. Vísa má úrskurði samstarfsnefndarinnar til heilbrigðis- og tryggingamálaráðherra.
6. Að gera tillögur til ráðherra um samræmdar reglur um mat skv. 18. gr. 1. mgr.

5. gr.

Í hverju heilsugæsluumdæmi skal stjórn heilsugæslustöðvar, í samvinnu við félagsmálaráð, þar sem þau starfa, annast eftirtalin verkefni á sviði öldrunarmála:

1. Að skipuleggja öldrunarþjónustu í umdæmi sínu í samráði við forstöðumenn hinna ýmsu þátta þjónustunnar.
2. Að kveðja menn til starfa í þjónustuhóp aldraðra, þannig að samsetning hópsins sé í samræmi við ákvæði 7. gr.
3. Að gera tillögur til viðkomandi sveitarstjórna um fjölda starfslíðs í heimaþjónustu umdæmisins, sbr. 15. gr.
4. Að fylgja eftir að ákvæðum staðla eða reglugerða skv. 19. gr. sé framfylgt.
5. Að annast samningsgerð við einstaklinga eða félagasamtök, sem taka að sér þjónustu fyrir aldraða, sé það ekki verksvið annarra.

Er stjórn heilsugæslustöðvar fjallar um öldrunarmál skal gefa öldrunarstofnunum á svæðinu kost á að tilnefna fulltrúa til setu á fundi.

6. gr.

Við hverja heilsugæslustöð skal starfa þjónustuhópur aldraðra.

Þar sem heilsugæslustöðvar eru fleiri en ein í sama sveitarfélagi, getur sveitarstjórn ákveðið að heilsugæslustöðvarnar sameinist um þjónustuhóp aldraðra. Á sama hátt geta hlutaðeigandi sveitarstjórnir tveggja heilsugæslustöðva eða fleiri ákveðið að sameinast um þjónustuhóp aldraðra.

Þar sem það á betur við getur þjónustuhópur aldraðra starfað í tengsum við aðra heilbrigðisstofnun en heilsugæslustöð, eftir ákvörðun sveitarstjórnar.

7. gr.

Þjónustuhópur aldraðra er samstarfshópur starfsfólks heilsugæslustöðva(r), sem hópurinn tengist, starfsfólks félagslegrar þjónustu viðkomandi sveitarfélags(a) svo og þeirra stofnana, sem vinna að öldrunarþjónustu á starfssvæði hópsins.

Í hópnum skulu ekki starfa fleiri en fimm og aldrei færri en þrír.

Í hópnum skal starfa læknir. Ef kostur er skal hann vera sérfræðingur í öldrunarlækningum, heimilislækningum eða lyflækningum. Þar starfar og hjúkrunarfræðingur með þekkingu á öldrunarþjónustu eða heilsugæslu auk starfsmanns félagsmálaþjónustu með menntun félagsráðgjafa, eða þekkingu á félagslegu sviði.

8. gr.

Hlutverk þjónustuhóps aldraðra er:

1. Að fylgjast með heilsufarslegri og félagslegri velferð aldraðra í umdæmi sínu.
2. Að meta vistunarþörf aldraðra í umdæminu, sbr. 18. gr. 1. mgr.
3. Að sjá til þess að aldraðir á svæðinu fái þá þjónustu sem þeir þarfnast. Ætíð skal haft að leiðarljósi það markmið laganna að aldrað fólk geti sem lengst búið eðlilegu heimilislífi.

II. KAFLI

Framkvæmdasjóður aldraðra.

9. gr.

Stofna skal sérstakan sjóð til að stuðla að byggingu húsnæðis og dvalarstofnana fyrir aldraða. Sjóðurinn skal bera heitið Framkvæmdasjóður aldraðra.

10. gr.

Tekjur sjóðsins eru:

1. Beint framlag ríkissjóðs samkvæmt fjárlögum hverju sinni.
2. Tekjur af sérstöku gjaldi sem skattstjórar skulu leggja á menn sem skattskyldir eru skv. 1. gr. laga um tekjuskatt og eignarskatt. Skal gjaldið nema kr. 200 á hvern mann á árinu 1982. Þó skulu börn innan 16 ára aldurs á tekjuárinu og þeir, sem eru 75 ára og eldri, undanþegnir gjaldinu, svo og þeir menn sem hafa tekjuskattsstofn undir kr. 45.000. Þá skal skattstjóri og fella gjald þetta niður af þeim elli- og örorkulífeyrisþegum sem dveljast á dvalar- og hjúkrunarheimilum. Framangreindar upphæðir skulu hækka árlega í samræmi við skattgjaldsvísitölu. Um álagningu og innheimtu þessa gjalds skulu gilda sömu reglur og gilda um tekjuskatt og eignarskatt. Gjald þetta skal lagt á í fimm ár, í fyrsta sinn árið 1982.
3. Frjáls framlög og aðrar tekjur er til kunna að falla.
4. Vaxtatekjur.

Fjármálaráðuneytið skal skila Framkvæmdasjóði aldraðra ársfjórðungslega, á innheimtuárinu, 1/4 af ætluðum tekjum sjóðsins skv. þessari grein.

11. gr.

Sjóðurinn skal vera í vörslu Tryggingastofnunar ríkisins.

Ráðherra skipar 3 manna stjórn sjóðsins til fjögurra ára í senn. Stjórnin skal skipuð einum manni eftir tilnefningu Öldrunarfræðafélags Íslands, einum frá félagsmálaráðuneyti, tilnefndum af Sambandi íslenskra sveitarfélaga og einum frá heilbrigðis- og tryggingamálaráðuneyti. Ráðherra skipar formann stjórnar úr hópi stjórnarmanna. Varamenn skulu tilnefndir með sama hætti. Ritari sjóðsins er deildarstjóri öldrunarmála í heilbrigðis- og tryggingamálaráðuneyti.

Stjórnin gerir tillögur til ráðherra um úthlutanir úr sjóðnum.

Kostnaður við vörslu og stjórn sjóðsins greiðist úr sjóðnum.

12. gr.

Hlutverk sjóðsins er:

1. Að fjármagna byggingar ríkisins vegna stofnana fyrir aldraða, sbr. 17. gr. 2. — 4. tl.
2. Að veita sveitarfélögum framlög til að kaupa eða byggja húsnæði fyrir aldraða, sbr. 17. gr. 1. og 2. tl.
3. Að greiða hlutdeild ríkissjóðs, sbr. 34. gr. laga um heilbrigðisþjónustu nr. 57/1978, í byggingum sveitarfélaga á stofnunum fyrir aldraða, sbr. 17. gr. 3. og 4. tl.
4. Að veita framlög til samtaka eða einstaklinga vegna bygginga fyrir aldraða, sbr. 17. gr. 1. — 4. tl.
5. Að veita framlög til að standa straum af þeim breytingum og endurbótum á dvalarstofnunum aldraðra, er nauðsynlegar eru og leiða af ákvæðum þessara laga.
6. Önnur verkefni, sem sjóðstjórn telur brýn og ráðherra samþykkir.

13. gr.

Ráðherra gerir í samráði við fjárveitinganefnd og stjórn sjóðsins áætlun til 5 ára um framkvæmdir.

Um framkvæmdir skv. 12. gr. fer skv. lögum nr. 63/1970 um skipan opinberra framkvæmda, eftir því sem við á.

14. gr.

Ráðherra setur nánari ákvæði um sjóðinn með reglugerð.

III. KAFLI

Heimaþjónusta.

15. gr.

Með heimaþjónustu er átt við þá aðstoð, sem veitt er á heimili aldraðs einstaklings. Heimaþjónusta er tvíþætt. Annars vegar heilbrigðisþátturinn, þ. e. heimilislækningar, heimahjúkrun og endurhæfing í heimahúsum. Hins vegar félagslegi þátturinn, þ. e. heimilishjálp, félagsráðgjöf og heimsending matar.

Með reglugerð getur ráðherra ákveðið að fleiri þjónustupættir heyri til heimaþjónustu. Hann getur einnig ákveðið að heimaþjónusta taki til fleiri en aldraðra.

16. gr.

Hinir ýmsu þættir heimaþjónustu eru skipulagðir af stjórn heilsugæslustöðvar, að fengnum tillögum þjónustuhóps aldraðra og í samvinnu við félagsmálaráð, þar sem þau eru starfandi. Skal heimaþjónusta einnig veitt sem kvöld,- nætur og helgidagaþjónusta, ef þjónustuhópur aldraðra telur þörf á og stjórn heilsugæslustöðvar samþykkir.

IV. KAFLI

Dvalarstofnanir fyrir aldraða.

17. gr.

Dvalarstofnanir fyrir aldraða skv. lögum þessum eru:

1. Íbúðir, sérhannaðar fyrir þarfir aldraðra. Þær geta verið tvenns konar:
 - A) Þjónustuíbúðir, þar sem er húsvarsla og afnot af sameiginlegu rými, en engin önnur þjónusta.
 - B) Verndaðar þjónustuíbúðir, þar sem er húsvarsla og afnot af sameiginlegu rými. Íbúðirnar skulu búnar kallkerfi, með vörslu allan sólarhringinn og veitt skal sameiginleg þjónusta, s. s. máltíðir og ræsting.
2. Dvalarheimili, ætluð öldruðu fólki, sem ekki er fært um að annast eigið heimilishald með aðstoð. Þar skulu vera einstaklingsherbergi, hjónaherbergi og fjölbýliseiningar. Dvalarheimili aldraðra skulu veita þjónustu s. s. fullt fæði, þvotta, þrif, umönnun, lyf, læknishjálp, hjúkrun, endurhæfingu og félagsstarf. Þau skulu búnin sameiginlegum vistarverum til vinnu og tómstundastarfs.
3. Hjúkrunarheimili eða hjúkrunardeildir, ætlaðar öldruðum einstaklingum, sem eru of lasburða til að dvelja á stofnunum skv. 1. og 2. tl. Hjúkrunarheimili og hjúkrunardeildir skulu hönnuð sem einstaklings- og fjölbýlisherbergi, með snyrtingu og skulu sjúklingar geta haft eigin muni. Einstaklingsherbergi skulu aldrei færri en 50% vistrýmis. Á hjúkrunarheimilum og hjúkrunardeildum skal vera fullkomin aðstaða til hjúkrunar- og lækniþjónustu. Þar sem því verður við komið skal á hjúkrunarheimilum og hjúkrunardeildum vera aðstaða fyrir hjúkrunarsjúklinga með geðræn vandamál.
4. Sjúkradeildir, hannaðar á sama hátt og spítaladeildir. Þessar deildir eru ætlaðar langlegusjúklingum, sem þurfa mikið eftirlit. Stefnt skal að því að þessar deildir séu í starfstengslum við öldrunarlækningadeild, lyflækningadeild eða almenn sjúkrahús.
5. Dagvist fyrir aldraða. Dagvist getur verið sjálfstæð eða hluti stofnunar skv. 1. tl. B) stl. — 4. tl. Á dagvist skal að jafnaði veitt þjónusta í samræmi við þá þjónustu sem veitt er á stofnuninni, sem hún tengist. Vismenn á dagvist geta sótt hana daglega eða tímabundið. Dvalarstofnanir fyrir aldraða skv. 1. — 5. tl. skulu vera aðgengilegar fótluðu fólki.

18. gr.

Stjórn dvalarstofnunar skv. 17. gr. 2. — 4. tl. ákveður vistun fólks á stofnuninni að fengnum tillögum forstöðumanns og mati þjónustuhóps aldraðra.

Sama gildir um vistun á stofnunum skv. 17. gr. 1. tl. B) stl. og 5. tl.

Vismenn á dvalarstofnun eiga forgang að vistun á hjúkrunardeild sömu stofnunar.

Stjórn dvalarstofnunar og daglegir stjórnendur ráða flutningi vistmanna innan dvalarstofnunarinnar.

19. gr.

Að fengnum tillögum samstarfsnefndar skv. 3. gr. setur heilbrigðis- og tryggingamála-ráðherra með reglugerð nánari ákvæði um framkvæmd laga þessara, m. a. búnað húsnæðis fyrir aldraða, aðbúnað og þjónustu við vistmenn svo og starfslið stofnana eftir starfsemi þeirra.

20. gr.

Enginn má setja á stofn dvalarstofnunar fyrir aldraða nema með leyfi ráðherra, að fenginni umsögn samstarfsnefndar skv. 3. gr. Sama gildir um allar meiri háttar breytingar á húsakynnum og starfsemi slíkra stofnana.

21. gr.

Beiðni til ráðherra um rekstrarleyfi skv. 20. gr. skulu fylgja upplýsingar um verksvið stofnunarinnar, staðsetningu, uppdrætti af byggingum og lóðum og umhverfi og aðstöðu til nágreinnis ásamt lýsingu á húsakynnum. Ennfremur skal fylgja greinargerð um eigendur þess og fjárhagsástæður, skýrsla um starfsáætlun, stjórn, starfsfólk, rekstrarfyrirkomulag og hve mörgum vistmönnum stofnuninni er ætlað að sinna. Þá skal og fylgja beiðninni umsögn þjónustuhóps aldraðra í viðkomandi umdæmi.

Ráðherra veitir rekstrarleyfi ef stofnunin fullnægir heilbrigðiskröfum og ákvæðum þessara laga og ætla má að hún geti leyst verkefni sín á viðunandi hátt.

22. gr.

Dvalarstofnun fyrir aldraða skal lúta stjórn fimm manna. Séu hjúkrunarheimili, hjúkrunardeild eða sjúkradeild tengd dvalarstofnun gilda ákvæði 30. gr. laga nr. 57 frá 1978 um heilbrigðisþjónustu um stjórn stofnunarinnar.

Eigendur dvalarstofnunar skipa stjórn hennar til 4 ára í senn. Sé sveitarfélag eigandi dvalarstofnunar getur sveitarstjórn falið félagsmálaráði stjórn hennar. Starfsmannaráð tilnefni einn mann af sinni hálfu til setu á fundum stjórnar með málfrelsi og tillögurétt. Sama gildir um vistmannaráð.

23. gr.

Þær dvalarstofnanir fyrir aldraða, sem starfandi eru við gildistöku þessara laga skulu í hvívetna háðar ákvæðum þeirra. Skal stefnt að því að innan 3 ára hafi þær uppfyllt þær kröfur, um gerð og búnað, er felast í 17. gr. enda hafi Framkvæmdasjóður aldraðra bolmagn til að styrkja framkvæmdir af þessu tagi.

V. KAFLI

Ýmis ákvæði.

24. gr.

Vistmenn í þjónustuíbúðum, sbr. 17. gr. 1. tl. A) greiða húsaleigu skv. ákvörðun rekstraraðila.

Vistmenn í vernduðum þjónustuíbúðum, sbr. 17. gr. 1. tl. B) greiða húsaleigu og þjónustugjald skv. ákvörðun rekstraraðila.

25. gr.

Daggjaldanefnd, sbr. lög nr. 66 frá 1971 um almannatryggingar, 46. gr., ákveður daggjöld dvalarstofnana fyrir aldraða, sbr. 17. gr. 2. — 4. tl. Skulu daggjöld ákveðin í samræmi við starfsemi dvalarstofnunarinnar.

26. gr.

Kostnaður við vistun á dvalarstofnun fyrir aldraða skv. 17. gr. 2. — 4. tl. greiðist af sjúkratryggingadeild Tryggingastofnunar ríkisins eða með beinum framlögum úr ríkissjóði.

Skv. umboði vistmanna á dvalarstofnunum fyrir aldraða skv. 17. gr. 2. — 4. tl. innheimtir sjúkratryggingadeild Tryggingastofnunar ríkisins þó hjá lífeyrstryggingadeild sömu stofnunar, lífeyrissjóði vistmanna eða lætur innheimta hjá vistmanni sjálfum allt að fullu vistgjaldi, sbr. þó 3. mgr., eins og það er ákveðið á hverjum tíma af daggjaldanefnd.

Vistmaður á dvalarstofnun skv. 17. gr. 2. tl. skal þó halda eftir til eigin þarfa 25% tekna sinna og aldrei lægri fjárhæð en kr. 1.500 á mánuði. Vistmaður á dvalarstofnun skv. 17. gr. 3. og 4. tl. skal halda eftir til eigin þarfa 15% tekna sinna og aldrei lægri fjárhæð en kr. 1.000 á mánuði.

Við ákvörðun tekna vistmanna gilda ákvæði 19. gr. laga nr. 66 frá 1971 um almannatryggingar með síðari breytingum.

Fjárhæðir í 3. mgr. skulu breytast eftir sömu reglum og fjárhæðir bóta almannatrygginga.

27. gr.

Kostnaður af rekstri heimaþjónustu skal greiddur af sjúkrasamlögum þó þannig að sveitarfélögin greiða 65% kostnaðar en ríki 35% kostnaðar. Ráðherra setur gjaldskrá fyrir þátttöku einstaklinga í hinum ýmsu þáttum heimaþjónustunnar að fengnum tillögum nefndar skv. 3. gr. Undanþegnar gjaldskyldu skulu þeir, sem ekki hafa aðrar tekjur en ellilífeyri og tekjutryggingu almannatrygginga.

Ráðherra setur gjaldskrá um vistun skv. 17. gr. 5. tl. að fengnum tillögum nefndar skv. 3. gr.

28. gr.

Lög þessi öðlast gildi 1. janúar 1983. Jafnframt falla þá úr gildi lög um dvalarheimili aldraðra nr. 28 frá 1973 og lög um Framkvæmdasjóð aldraðra nr. 49 frá 1981 sbr. breyting á þeim lögum nr. 93 frá 1981.

Ákvæði til bráðabirgða.

1. Þegar í stað skal setja á stofn samstarfsnefnd um málefni aldraðra skv. 3. gr. og hina sérstöku deild í heilbrigðis- og tryggingamálaráðuneytinu, sbr. 2. gr., þannig að tryggur sé undirbúningur að gildistöku laganna.
2. Lög þessi skulu endurskoðuð innan 5 ára frá gildistöku. Skal við þá endurskoðun sérstaklega tekin ákvörðun um framtíð Framkvæmdasjóðs aldraðra skv. II. kafla laganna.
3. Ákvæði 26. gr. koma til framkvæmda í áföngum samkvæmt nánari ákvörðun ríkisstjórnarinnar.

Athugasemdir við lagafrumvarp þetta.

Á 103. löggjafarþingi 1980—1981 voru lögð fram tvö frumvörp, sem bæði snertu málefni aldraðra. Hér var um að ræða annars vegar frumvarp Péturs Sigurðssonar, Matthíasar Bjarnasonar og Halldórs Blöndal um sérhannað húsnæði fyrir aldraða og öryrkja (201. mál) og hins vegar stjórnarfrumvarp um heilbrigðis- og vistunarþjónustu fyrir aldraða (269. mál).

Forsaga stjórnarfrumvarpsins er sú, að þann 17. apríl 1979 skipaði heilbrigðis- og tryggingamálaráðherra, Magnús H. Magnússon, nefnd til að gera tillögur um nýja löggjöf varðandi heilbrigðis- og félagslega þjónustu fyrir aldraða. Í nefnd þessari áttu sæti Ólafur Ólafsson, landlæknir, formaður, Adda Bára Sigfúsdóttir, borgarfulltrúi, Pétur Sigurðsson, stjórnarformaður Hrafnistu, dvalarheimilis aldraðra sjómanna og Þór Halldórsson, yfir-læknir. Auk þess sat Ársæll Jónsson, læknir, í nefndinni um tíma. Nefndin lauk störfum í ársbyrjun 1980 og skilaði til ráðherra frumvarpi til laga um öldrunarþjónustu. Frumvarp þetta var síðan til meðferðar í heilbrigðis- og tryggingamálaráðuneytinu og er Svavar Gestsson tók við embætti heilbrigðisráðherra fól hann ráðuneytisstjóranum að endurskoða nefnt frumvarp. Var það gert í samvinnu við Þór Halldórsson. Til að ná samstöðu um málið innan stjórnarflokkanna voru síðar til kallaðir alþingismennirnir Guðmundur G. Þórarinsson og Guðrún Helgadóttir, auk Odds Ólafssonar, fyrrverandi alþingismanns. Unnu þau ásamt Ingimar Sigurðssyni, deildarlögfræðingi, út frá þeim tveimur frumvarpsdrögum, sem fyrir lágu, áður nefnt stjórnarfrumvarp.

Strax við 1. umræðu frumvarps til laga um heilbrigðis- og vistunarþjónustu fyrir aldraða kom í ljós að talsverður ágreiningur var um efni frumvarpsins. Samstaða náðist þó um ákvæði frumvarpsins varðandi Framkvæmdasjóð aldraðra og lög um stofnun þess sjóðs staðfest (nr. 49/1981). Í nefndaráliti heilbrigðis- og trygginganefndar Alþingis var lagt til að skipuð yrði nefnd til að endurskoða stjórnarfrumvarpið ásamt fram komnum breytingartil-lögum Jóhönnu Sigurðardóttur og Magnúsar H. Magnússonar, auk frumvarps þeirra Péturs Sigurðssonar, Matthíasar Bjarnasonar og Halldórs Blöndal um sérhannað húsnæði aldraðra og öryrkja.

Á þessu þingi var vísað til ríkisstjórnarinnar þingsályktunartillögu Jóhönnu Sigurðardóttur, Árna Gunnarssonar, Magnúsar H. Magnússonar, Karls Steinars Guðnasonar og Karvels Pálmasonar um heilbrigðis- og félagslega þjónustu fyrir aldraða, í trausti þess að við samningu nýs frumvarps um málefni aldraðra yrðu þeir þættir, sem þingsályktunartillagan fól í sér teknir til greina. Þingsályktunartillagan var svohljóðandi:

„Alþingi ályktar að skora á ríkisstjórnina að hlutast til um að komið verði á samræmdu skipulagi í heilbrigðisþjónustu fyrir aldraða með tilliti til bæði félagslegra og heilsufarslegra sjónarmiða.

Í því skyni skipi heilbrigðis- og tryggingamálaráðherra nefnd, sem geri tillögur um umbætur og betri skipulagningu þessara mála, byggða á samstjórn og samræmingu allra þátta í heilbrigðis- og félagslegri þjónustu fyrir aldraða, sem gæti auðveldað yfirsýn yfir brýnustu þörf á sjúkráhusvist, langlegudvöl, heimahjúkrun, heimilisþjónustu og dvalarheimilum fyrir aldraða.“

Hinn 24. júlí 1981 skipaði heilbrigðis- og tryggingamálaráðherra sjö manna nefnd, sem fékk það hlutverk „að gera tillögur til ráðherra um samræmingu á skipulagi í heilbrigðisþjónustu fyrir aldraða með tilliti til félagslegra og heilsufarslegra sjónarmiða, sbr. þingsályktun hér að lútandi, sem vísað var til ríkisstjórnarinnar frá sameinuðu Alþingi í maí s. l. (þingskjöl 23 og 936).“

Í nefndina voru skipuð: Aðalheiður Bjarnfreðsdóttir, formaður Sóknar, tilnefnd af Alþýðusambandi Íslands, Þórarinn V. Þórarinsson, lögfræðingur, tilnefndur af Vinnuveit-

endasambandi Íslands, Hrafn Sæmundsson, prentari og Pétur Sigurðsson, alþingismaður, báðir án tilnefningar auk stjórnar Framkvæmdasjóðs aldraðra. Í sjóðstjórninni eiga sæti Páll Sigurðsson, ráðuneytisstjóri, og var hann jafnframt skipaður formaður nefndarinnar, Adda Bára Sigfúsdóttir, borgarfulltrúi, tilnefnd af Sambandi íslenskra sveitarfélaga og Gunnhildur Sigurðardóttir, hjúkrunarforstjóri, tilnefnd af Öldrunarfræðafélagi Íslands. Starfsmaður nefndarinnar var ráðinn Dögg Pálsdóttir, lögfræðingur.

Nefndin tók til starfa 9. september 1981 og hefur hún samið lagafrumvarp það um málefni aldraðra, sem hér er lagt fram.

Í frumvarpi þessu eru málefni aldraðra tekin til heildarendurskoðunar með það fyrir augum að komið verði á samræmdu skipulagi á þjónustu fyrir aldraða með tilliti til félagslegra og heilsufarslegra sjónarmiða. Leitast var við að tengja öldrunarþjónustu við þá þjónustu, sem fyrir hendi er, bæði heilbrigðisþjónustu í tengslum við heilsugæslustöðvarnar, sem eru í hraðri uppbyggingu og félagslega þjónustu sveitarfélaga.

Helstu nýmæli frumvarpsins eru:

1. Sett er fram það markmið að aldraðir eigi vól á þeirri heilbrigðis- og félagslegri þjónustu, sem þeir þurfa og að þessi þjónusta sé veitt á því þjónustustigi, sem sé eðlilegast og hagkvæmast miðað við þörf og ástand hins aldraða.
2. Lagt er til að yfirstjórn öldrunarmála sé í höndum eins ráðuneytis, heilbrigðis- og tryggingamálaráðuneytis, og að þar verði sett á stofn sérstök deild til að annast þennan málaflokk.
3. Lagt er til að sett verði á stofn samstarfsnefnd um málefni aldraðra. Hlutverk þessarar nefndar yrði allviðtækt, annars vegar stefnumótandi og hins vegar ráðgefandi.
4. Lagt er til að stjórnnum heilsugæslustöðva, í samvinnu við félagsmálaráð, þar sem þau starfa, verði falin stjórn öldrunarmála á sínu svæði.
5. Lagt er til að við hverja heilsugæslustöð starfi þjónustuhópur aldraðra. Þessi þjónustuhópur yrði samstarfshópur starfsfólks heilsugæslustöðvar, starfsfólks félagslegrar þjónustu svo og þeirra stofnana, sem vinna að öldrunarþjónustu á starfssvæði þjónustuhópsins.
6. Lagt er til að komið verði á fót heimaþjónustu fyrir aldraða. Með heimaþjónustu er átt við þá aðstoð, sem veitt er á heimili aldraðs einstaklings. Þessi þjónusta er tvíþætt, annars vegar heilbrigðisþjónusta og hins vegar félagsleg þjónusta.
7. Settar eru fram skilgreiningar á því hvaða stofnanir teljist dvalarstofnanir fyrir aldraða.
8. Lagt er til að vistunarmat fari fram áður en menn verði vistaðir á dvalarstofnunum fyrir aldraða.
9. Lagt er til að kostnaður af vistun á dvalarstofnunum fyrir aldraða verði greiddur af sjúkratryggingadeild Tryggingastofnunar ríkisins eða með beinum framlögum úr ríkissjóði. Þó er gert ráð fyrir því að vistmenn taki þátt í greiðslu dvalarkostnaðar, eftir ákveðnum reglum í samræmi við tekjur.

Um skeið hafa flestir verið sammála um að eitt mesta vandamálið, sem við er að glíma í heilbrigðisþjónustu landsmanna snerti heilbrigðis- og vistunarþjónustu fyrir aldraða. Reynt hefur verið að leysa þessi mál eftir föngum og má segja að í dag þjóni mörg hinna minni sjúkrahúsa á landsbyggðinni því hlutverki að vista aldraða, sem á hjúkrun þurfa að halda. Í Reykjavík og nágrennanbyggðunum hefur á hinn bóginn skapast hálfgerð neyðarástand, þar sem fjöldi aldraðra hefur aukist hröðum skrefum og miklu meira en annars staðar á landinu. Er hér jafnt um að ræða einstaklinga, sem búið hafa megihluta ævi sinnar á þessu svæði og aðflutta, sem leita þess öryggis, sem Reykjavík og nágrennanbyggðirnar veita, einkum á sviði heilbrigðis- og félagsþjónustu að öðru leyti.

Brýnt er að leita lausnar þessara mála og líta verður á þá lausn óháð landshlutum. Þannig verður að marka ákveðna stefnu með það fyrir augum að íþyngja ekki þeim sveitarfélögum, sem sérstöðu sinnar vegna taka við öldruðum umfram önnur. Verður þetta ekki gert á annan hátt en með því að auka afskipti og skyldur ríkisins vegna þessara mála og jafnframt að auka möguleika sveitarfélaga á því að leysa málin innan eigin svæða án þess að reisa sér hurðarás um öxl fjárhagslega.

Með frumvarpi þessu er reynt að leysa þessa þætti og má segja að grunntónn þess sé sá, að hér sé um að ræða málefni, sem snertir alla landsmenn jafnt og geti því ekki eingöngu verið viðfangsefni einstakra sveitarfélaga að leysa úr þeim, með öllum þeim fjárhagsbyrðum, sem slíku fylgir. Stefnt er að stóratáki á skömmum tíma hvað uppbyggingu stofnana fyrir aldraða snertir með tilkomu Framkvæmdasjóðs aldraða.

Athugasemdir við einstakar greinar frumvarpsins.

Um 1. gr.

Eitt meginmarkmið frumvarpsins er að stuðla að því að aldraðir geti sem lengst búið við eðlilegt heimilislíf og eigi vól á þeirri heilbrigðis- og félagslegri þjónustu, sem þeir þurfa til að því markmiði verði náð. Jafnframt er lögð áhersla á að er þörf krefur, þá sé fyrir hendi nauðsynleg stofnanþjónusta fyrir aldraða.

Um 2. gr.

Gert er ráð fyrir því að heilbrigðis- og tryggingamálaráðuneytið fari með yfirstjórn öldrunarmála. Lagt er til að sett verði á stofn deild innan ráðuneytisins, skipuð sérstökum deildarstjóra, til að annast þennan málaflokk. Er þetta gert til að tryggja að málefni aldraða hljóti sérstakan sess innan stjórnkerfisins en verði ekki bætt ofan á þegar ofhlaðnar deildir og deildarstjóra. Myndi þessi tilhögun treysta heildarstjórn öldrunarmála og stuðla að betri nýtingu fjármuna.

Um 3. gr.

Lagt er til að sett verði á stofn samstarfsnefnd um málefni aldraða. Í nefndinni eigi sæti fimm menn, tveir tilnefndir af hinu nýstofnaða Öldrunarráði Íslands, einn frá félagsmálaráðuneyti tilnefndur af Sambandi íslenskra sveitarfélaga og tveir tilnefndir af heilbrigðis- og tryggingamálaráðherra. Gert er ráð fyrir því að deildarstjóri öldrunarmála í heilbrigðis- og tryggingamálaráðuneyti verði ritari nefndarinnar og þannig sköpuð tengsl, sem nauðsynleg eru milli ráðuneytisins og nefndarinnar.

Um 4. gr.

Hér er lýst í 6 liðum verkefnum samstarfsnefndar um málefni aldraða. Þar kemur fram að nefndinni er ætlað allvíðtækt samræmingar og stefnumótandi hlutverk, auk þess sem nefndinni er ætlað að vera tengiliður milli þeirra aðila sem starfa að málefnum aldraða.

Um 5. gr.

Lagt er til að svæðisbundin stjórn öldrunarmála verði í höndum stjórnar heilsugæslustöðvarinnar á svæðinu, í samvinnu við félagsmálaráð, þar sem þau starfa. Auk þess er gert ráð fyrir að öldrunarstofnunum á svæðinu verði gefinn kostur á að tilnefna fulltrúa til setu á fundum stjórnar heilsugæslustöðvar, er hún hefur mál þessi til umfjöllunar.

Verkefnum stjórnar heilsugæslustöðvar á sviði öldrunarmála er lýst í 5 liðum, sem skýra sig sjálfir.

Um 6. gr.

Lagt er til að við hverja heilsugæslustöð landsins verði starfandi svokallaðir þjónustuhópar aldraðra, sem eru nánar skilgreindir í 7. gr. Þó er gert ráð fyrir að þar sem heilsugæslustöðvar eru fleiri en ein í sama sveitarfélagi, þá geti heilsugæslustöðvarnar sameinast um þjónustuhóp aldraðra. Einnig geta tvö eða fleiri sveitarfélög ákveðið að sameinast um þjónustuhóp. Þá er og gert ráð fyrir að þjónustuhópur aldraðra geti, þar sem það á betur við, starfað í tengslum við aðra heilbrigðisstofnun en heilsugæslustöð, telji sveitarstjórn það hentugra.

Um 7. gr.

Hér er þjónustuhópur aldraðra skilgreindur sem samstarfshópur starfsfólks heilsugæslustöðva(r), sem hópurinn tengist, starfsfólks félagslegrar þjónustu viðkomandi sveitarfélags(a) svo og þeirra stofnana, sem vinna að öldrunarþjónustu á starfssvæði hópsins. Í hópnum skulu aldrei vera fleiri en 5 og ekki færri en 3. Gert er að skilyrði að í þjónustuhópi aldraðra sé læknir, hjúkrunarfræðingur auk starfsmanns félagsmálaþjónustu. Þar sem sérmenntunar er völ á að nýta hana í þessum hópi.

Um 8. gr.

Hér er fjallað um hlutverk þjónustuhóps aldraðra og er það þríþætt. Fyrst og fremst á hópurinn að fylgjast með heilsufarslegri og félagslegri velferð aldraðra í umdæmi sínu (1. tl.). Þetta eftirlitshlutverk yrði þungamiðjan í starfi hópsins og ef það á að verða árangursríkt þarf að framkvæma það eftir fyrirfram ákveðnu skipulagi. Fyrir hendi þyrfti að vera nákvæm spjaldskrá yfir aldraða, búsetta á starfssvæði hópsins. Með ákveðnu millibili, t. d. einu sinni eða tvisvar á ári, yrði síðan athugað hverjir úr hópi aldraðra hefðu ekki sótt þjónustu heilsugæslustöðvarinnar, sem þjónustuhópurinn tengist og mundi þá hópurinn kanna sérstaklega, með símtali eða heimilisvitjun hagi þeirra, sem ekki komu.

Eftirlit hópsins mundi leiða í ljós það sem betur mætti fara. Hópurinn á þá að sjá til þess að úr vandamálunum sé leyst og útvega hinum aldraða þá þjónustu, sem hann þarfnast og völ er á. Við val á úrræðum skal þjónustuhópurinn hafi það að leidarljósi að viðkomandi geti sem lengst búið eðlilegu heimilislífi (3. tl.).

Skv. 18. gr. 1. mgr. laganna verður við ákvörðun vistunar að liggja fyrir mat þjónustuhóps aldraðra á ástandi þess einstaklings, sem sækir um vistun og hvort vistun á dvalarstofnun sé nauðsynleg. Í 2. tl. er þetta vistunarmat tilgreint sem eitt af hlutverkum þjónustuhópsins og gert er ráð fyrir að slíkt mat sé framkvæmt eftir ákveðnum samræmdum reglum, skv. tillögu samstarfsnefndar um málefni aldraðra, sbr. 4. gr. 6. tl.

Um 9. — 14. gr.

Í II. kafla frumvarpsins er að finna ákvæði um Framkvæmdasjóð aldraðra. Sá sjóður var stofnaður með lögum nr. 49/1981, sbr. breytingu á þeim lögum nr. 93/1981. Ákvæði þessara laga eru tekin að mestu óbreytt inn í frumvarpið, en í bráðabirgðaákvæði er svo fyrir mælt að innan 5 ára frá gildistöku skuli sérstaklega endurskoðuð framtíð Framkvæmdasjóðs aldraðra.

Um 9. gr.

Greinin er í samræmi við 1. gr. laga nr. 49/1981 um Framkvæmdasjóð aldraðra og þarfnast ekki skýringa.

Um 10. gr.

1. mgr. greinarinnar er samhljóða 2. gr. laga nr. 49/1981 um Framkvæmdasjóð aldraðra

sbr. 1. gr. laga nr. 93/1981. Þá er og gert ráð fyrir að sérstaka gjaldið verði lagt á í fimm ár, í fyrsta sinn árið 1982 og verði þá kr. 200, eins og þegar hefur verið ákveðið með lögum nr. 93/1981. Þetta gjald mun síðan hækka í samræmi við skattgjaldsvísitölu.

2. mgr. greinarinnar er samhljóða 2. gr. laga nr. 93/1981 um breyting á lögum nr. 49/1981 um Framkvæmdasjóð aldraðra.

Um 11. gr.

Greinin er samhljóða 4. gr. laga nr. 49/1981 um Framkvæmdasjóð aldraðra, nema hvað gert er ráð fyrir að varamenn séu skipaðir í sjóðstjórnina með sama hætti og aðalmenn. Jafnframt er gert ráð fyrir því að deildarstjóri öldrunarmála verði ritari sjóðstjórnarinnar. Þá er og lagt til að kostnaður við vörslu og stjórn sjóðsins verði greiddur af sjóðnum sjálfum.

Um 12. gr.

Greinin er samhljóða 3. gr. 1. mgr. laga nr. 93/1981 um breyting á lögum nr. 49/1981 um Framkvæmdasjóð aldraðra, nema hvað gert er ráð fyrir því að sjóðurinn veiti framlög til að standa straum af breytingum og endurbótum á dvalarstofnunum fyrir aldraða, sem nauðsynlegar verða vegna gildistöku þessara laga, auk þess sem gert er ráð fyrir því að sjóðurinn geti einnig fjármagnað ýmis nauðsynleg verkefni, tengd öldrunarmálum, t. d. kannanir á málefnum aldraðra o. þ. h.

Um 13. gr.

Greinin er samhljóða 5. gr. 3. og 4. mgr. laga nr. 49/1981 um Framkvæmdasjóð aldr-
aðra, sbr. 3. gr. 3. og 4. mgr. laga nr. 93/1981 um breyting á þeim lögum.

Um 14. gr.

Greinin er samhljóða 2. mgr. 5. gr. laga nr. 49/1981 um Framkvæmdasjóð aldraðra, sbr. 2. mgr. 3. gr. laga nr. 93/1981 um breyting á þeim lögum.

Um 15. gr.

Eins og fyrr er getið er það eitt að meginmarkmiðum þessa frumvarps að stuðla að því að aldraðir geti sem lengst búið eðlilegu heimilislífi. Ein aðalforsenda þess að þetta markmið náist er sú að um allt land verði rekin virk heimaþjónusta fyrir aldraða. Slík þjónusta myndi gera öldruðum kleift að vera heima lengur en ella hefði verið unnt.

Í þessari grein er því lýst við hvað er átt með heimaþjónustu fyrir aldraða. Heimaþjónusta er sú aðstoð sem veitt er á heimili aldraðs einstaklings. Þessi aðstoð er tvíþætt, annars vegar heilbrigðisþátturinn, þ. e. heimilislækningar, heimahjúkrun og endurhæfing í heima-
húsum og er gert ráð fyrir að þessi þáttur þjónustunnar yrði í höndum starfslíðs heilsugæslu-
stöðva. Hins vegar er félagslegi þátturinn, þ. e. aðstoð við heimilisstörf, félagsráðgjöf og heimsending matar. Þessi liður þjónustunnar yrði í höndum starfsmanna félagslegrar þjón-
ustu viðkomandi sveitarfélags. Þá er lagt til að ráðherra geti ákveðið með reglugerð að fleiri þjónustupættir geti fallið undir heimaþjónustu, svo og að aðrir en aldraðir geti notið þjón-
ustunnar.

Um 16. gr.

Mikil áhersla er á það lögð að komið verði á fót samstarfi milli félagslega þáttarins annars vegar og heilbrigðisþáttarins hins vegar, því hjá öldruðum fléttast þessar þarfir mjög. Samstarf af þessu tagi myndi mjög stuðla að árangursríkara starfi í þágu aldraðra og jafnframt auka líkurnar á því að það markmið frumvarpsins náist, að aldraðir búi sem lengst eðlilegu heimilislífi. Það er því lagt til í þessari grein að skipulagning heimaþjónustu fyrir

aldráða sé í höndum stjórnar heilsugæslustöðvar í samvinnu við félagsmálaráð, þar sem þau starfa. Jafnframt er sett fram það markmið að heimaþjónustan skuli veitt sem kvöld-, nætur- og helgidagþjónusta, ef þjónustuhópur aldráðra telur þörf á og stjórn heilsugæslustöðvar samþykkir.

Um 17. gr.

Hér er fjallað um þær stofnanir fyrir aldráða, sem teljast skulu til dvalarstofnana fyrir aldráða. Er hér um að ræða verulega auknar kröfur til stærðar og búnaðar þessara stofnana frá því sem nú tíðkast enda er gert ráð fyrir því í 12. gr. að þær stofnanir, sem starfa í dag fái framlög úr Framkvæmdasjóði aldráðra til að standa straum af breytingum. Skal nú vikið nánar að hverri tegund stofnunar fyrir sig.

1. **Íbúðir:** Gert er ráð fyrir að íbúðir fyrir aldráða geti verið tvenns konar, annars vegar þjónustuíbúðir og hins vegar verndaðar þjónustuíbúðir. Munurinn felst í þjónustustiginu. Í þjónustuíbúðum yrði engin þjónusta veitt önnur en húsvarsla og afnot af sameiginlegu rými, s. s. setustofu. Í vernduðum þjónustuíbúðum yrði hins vegar talsvert meiri þjónusta, s. s. máltíðir, ræsting og þess háttar auk þess sem allar íbúðir væru útbúnar kallkerfi með vörslu allan sólarhringinn.
2. **Dvalarheimili:** Dvalarheimili eru ætluð öldruðu fólki, sem ekki er fært um að annast eigið heimilishald þrátt fyrir aðstoð heimaþjónustu eða þá þjónustu sem verndaðar þjónustuíbúðir veita. Lagt er til að vistarverur þar séu þrenns konar, einstaklingsherbergi, hjónaherbergi og fjölbýliseiningar. Með fjölbýliseiningu er átt við nokkur einstaklingsherbergi, með sameiginlega setustofu með kaffikrök. Allar vistarverur á dvalarheimilum hafa sér snyrtingu. Gert er ráð fyrir að á dvalarheimilum sé mjög veruleg þjónusta veitt, s. s. fullt fæði, þvottar, þrif, umönnun, lyf, læknishjálp, hjúkrun, endurhæfing og félagsstarf. Á dvalarheimilum þurfa því að vera sameiginlegar vistarverur til vinnu og tómsundastarfs.
3. **Hjúkrunarheimili eða hjúkrunardeildir:** Hjúkrunarheimili eða hjúkrunardeildir eru ætlaðar öldruðu fólki, sem er of lasburða til að dveljast í þjónustuíbúðum eða á dvalarheimilum. Lagt er til að hjúkrunarheimili og hjúkrunardeildir séu hönnuð sem einstaklingsherbergi og fjölbýlisherbergi, þó þannig að einstaklingsherbergin séu aldrei færri en 50% vistrýmis. Hvert herbergi skal hafa sér snyrtingu og skulu vistmenn eiga kost á að hafa eigin muni í herberginu. Á þessum stofnunum skal vera aðstaða til hjúkrunar- og lækniþjónustu. Þá er það og lagt til að þar sem því verður við komið skuli vera aðstaða fyrir hjúkrunarsjúklinga með geðræn vandamál. Gert er ráð fyrir því að þessi tegund stofnunar geti hvort sem er verið sjálfstæð eining eða hluti annarrar dvalarstofnunar fyrir aldráða, t. d. dvalarheimilis.
4. **Sjúkradeildir:** Sjúkradeildir fyrir aldráða skulu hannaðar á sama hátt og spítaladeildir. Þessar deildir eru ætlaðar langlegusjúklingum, sem þurfa mikið eftirlit og umönnun. Gert er ráð fyrir að slíkar deildir geti verið reknar sem sjálfstæð eining eða sem hluti af annarri dvalarstofnun fyrir aldráða, t. d. dvalarheimili eða hjúkrunarheimili, en stefnt skal að því að þessar deildir séu ætíð í starfstengslum við öldrunarlækningadeild, lyflækningadeild eða almenn sjúkrahús.
5. **Dagvist:** Með dagvist er átt við stofnun þar sem aldráðir dvelja daglangt eða hluta úr degi, en fara heim yfir nóttina. Gert er ráð fyrir að dagvist sé unnt að reka sem sjálfstæða stofnun eða sem hluta dvalarstofnunar fyrir aldráða, hvort sem er íbúða, dvalarheimilis, hjúkrunarheimilis eða sjúkradeilda. Þar sem dagvist er rekin í tengslum við aðra dvalarstofnun fyrir aldráða er gert ráð fyrir að hún veiti þjónustu í samræmi við þá þjónustu sem móðurstofnunin veitir. Lagt er til að vistun á dagvist geti verið til frambúðar eða tímabundin.

Í 2. mgr. 17. gr. er lögð sú skylda á eigendur dvalarstofnana fyrir aldráða að stofnanirnar séu aðgengilegar fötluðu fólki.

Um 18. gr.

Hér er fjallað um vistun á dvalarstofnunum fyrir aldraða. Gert er ráð fyrir að skilyrði vistunar á öllum dvalarstofnunum fyrir aldraða nema þjónustuíbúðum, sbr. 17. gr. 1. tl. A), sé umsögn þjónustuhóps aldraðra skv. 6. gr., sbr. og 8. gr. 2. tl. Að fenginni umsögn þjónustuhópsins ákveður stjórn dvalarstofnunar um vistun. Ekki er gert að skilyrði að umsögn þjónustuhópsins sé jákvæð, því talið er ólíklegt að stjórnir dvalarstofnana taki til vistunar þá, sem hlotið hafa neikvæða umsögn.

Lagt er til að vistmenn á dvalarstofnun eigi forgang á hjúkrunardeild sömu stofnunar, ef hún er fyrir hendi. Jafnframt er gert ráð fyrir að stjórn dvalarstofnunar og daglegir stjórnendur hennar ráði flutningi vistmanna innan dvalarstofnunarinnar.

Um 19. gr.

Greinin er í samræmi við 5. gr. laga nr. 28/1973 um dvalarheimili fyrir aldraða að öðru leyti en því að gert er ráð fyrir að samstarfsnefnd um málefni aldraðra, sbr. 3. gr., geri tillögur til ráðherra um efni reglugerðar.

Um 20. gr.

Greinin er í samræmi við 2. gr. laga nr. 28/1973 um dvalarheimili fyrir aldraða, að öðru leyti en því að gert er ráð fyrir að ráðherra leiti umsagnar samstarfsnefndar skv. 3. gr., áður en leyfi er veitt.

Um 21. gr.

Greinin er í samræmi við 3. gr. laga nr. 28/1973 um dvalarheimili fyrir aldraða að öðru leyti en því að í stað álits viðkomandi héraðslæknis og sveitarfélags á nauðsyn og gagnsemi stofnunar er gert ráð fyrir að beiðninni fylgi umsögn þjónustuhóps aldraðra, sbr. 6. gr.

Um 22. gr.

Gert er ráð fyrir að rekstur dvalarstofnana fyrir aldraða lúti sérstakri stjórn fimm manna, sem eigendur hennar skipa til 4 ára í senn. Þá er og gert ráð fyrir að starfsmenn og vistmenn tilnefni einn fulltrúa hvor til setu á fundum stjórnarinnar, með málfrelsi og tillögurétt.

Sé hins vegar dvalarstofnun tengd hjúkrunarheimili, hjúkrunardeild eða sjúkradeild, þá skulu gilda ákvæði 30. gr. laga nr. 57/1978 um heilbrigðisþjónustu, þ. e. a. s. að stjórn viðkomandi hjúkrunarstofnunar fer einnig með stjórn dvalarstofnunarinnar, sem hjúkrunarstofnuninni tengist.

Um 23. gr.

Ákvæði laga þessara munu að sjálfsgöðu gilda einnig um þær stofnanir, sem þegar eru starfandi. Ljóst er hins vegar að margar þeirra fullnægja ekki þeim kröfum, sem settar eru með lögnum. Því er gert ráð fyrir í 12. gr. að Framkvæmdasjóðurinn veiti framlög til nauðsynlegra breytinga og er hér settur þriggja ára aðlögunartími, að því tilskyldu að Framkvæmdasjóðurinn hafi bolmagn til að standa undir þessum kostnaði.

Um 24. gr.

Gert er ráð fyrir óbreyttu fyrirkomulagi greiðslu vegna vistar í íbúðum fyrir aldraða, þ. e. í þjónustuíbúðum verði greidd húsaleiga, skv. ákvörðun rekstraraðila og í vernduðum þjónustuíbúðum verði greidd húsaleiga ásamt sérstöku þjónustugjaldi, einnig skv. ákvörðun rekstraraðila.

Um 25. gr.

Hér er fjallað um hlutverk daggjaldanefndar, skv. lögum nr. 67/1971 um almannatryggingar, varðandi ákvarðanir daggjalda á dvalarstofnunum fyrir aldraða. Skal daggjaldanefnd ákveða öll slík daggjöld þeirra stofnana, sem taldar eru upp í 17. gr. 2.—4. tl. Við ákvörðun daggjalda skal tekið tillit til þjónustustigs dvalarstofnunar.

Um 26. gr.

Lögð er til grundvallarbreyting á greiðslu kostnaðar vegna vistunar á dvalarstofnunum fyrir aldraða.

Eins og málum er háttað í dag þá greiða vistmenn á dvalarheimilum kostnað af vistun sinni sjálfir. Ef tekjur þeirra hrökkva ekki fyrir dvalarkostnaði greiðir lífeyristryggingadeild svokallaða elliheimilisuppbót til viðkomandi vistmanns. Verði vistmaður síðan svo lasburða að hann þurfi vist á hjúkrunardeild, þá fer sjúkratryggingadeild Tryggingastofnunar ríkisins að greiða kostnað af vistinni. Greiðsla ellilífeyris, tekjutryggingar og elliheimilisuppbótar fellur þá niður og í stað kemur greiðsla vasapeninga. Hafi viðkomandi vistmaður hins vegar tekjur úr lífeyrissjóði, þá renna þær nú óskertar til hans. Reyndin hefur því orðið sú að þeir, sem tekjur hafa haft aðrar en lífeyri almannatrygginga, hafa orðið tekjulega betur settir eftir að þeir fóru á þyngra hjúkrunarstig, enda hættu þeir þá að taka þátt í greiðslu vistunarkostnaðar. Hér er augljóslega um misrétti að ræða, sem edlilegt er að leiðrétta.

Nefndin leggur því til að kostnaður við vistun á dvalarstofnunum fyrir aldraða, öðrum en sérhönnuðum íbúðum fyrir aldraða, verði greiddur af sjúkratryggingadeild Tryggingastofnunar ríkisins. Sjúkratryggingadeildin innheimti síðan hjá lífeyristryggingadeild sömu stofnunar, lífeyrissjóði vistmanns eða lætur innheimta hjá vistmanni sjálfum allt að fullu vistgjaldi, eins og það er ákveðið á hverjum tíma. Þó skal vistmaður á dvalarheimili fyrir aldraða ætíð halda eftir 25% tekna sinna og aldrei lægri fjárhæð en 1.500 kr. á mánuði. Vistmaður á hjúkrunarheimili, hjúkrunardeild eða sjúkradeild heldur eftir til eigin þarfa 15% tekna sinna og aldrei lægri fjárhæð en kr. 1.000 á mánuði. Gert er ráð fyrir að fjárhæðir þessar breytist eftir sömu reglum og gilda um hækkanir bóta almannatrygginga. Jafnframt er gert ráð fyrir að við ákvörðun tekna vistmanna gildi ákvæði 19. gr. laga um almannatryggingar nr. 67/1971 með síðari breytingum.

Þetta fyrirkomulag kallar á nokkrar breytingar á almannatryggingalögum, þó þá helsta að ellilífeyrir og tekjutrygging falli ekki niður, eins og 51. gr. 5. mgr. ATL gerir ráð fyrir, ef sjúkratrygging borgar vistgjald. Jafnframt þyrfti að breyta nokkuð ákvæðum 42. gr. ATL. Hefur nefndin útbúið frumvarp með þessum breytingum.

Með fyrirkomulagi því, sem hér er lagt til, er tveimur markmiðum náð. Í fyrsta lagi er leiðrétt það ranglæti, sem nú hefur ríkt, að vistmenn á sjúkrastofnunum hafa í mörgum tilvikum haft meiri tekjur til eigin þarfa en vistmaður á dvalarheimili. Hér er gert ráð fyrir að vistmenn hafi rýmri fjárráð, þ. e. haldi eftir stærri hluta tekna sinna er þeir vistast á dvalarheimili og hafa heilsu til að njóta ýmissa lífsins gæða. Í öðru lagi er komið í veg fyrir þann ávinning, sem vistmaður (og erfingjar) höfðu af því að honum yrði komið á þyngra og dýrara þjónustustig, því lagt er til að vistmenn á dvalarstofnunum fyrir aldraða, allt frá dvalarheimilum til langlegudeilda, taki þátt í greiðslu vistunarkostnaðar.

Vert er að vekja athygli á fylgiskjali IV, þar sem sýndur er hluti TR í greiðslu fyrir dvalarheimilivist. Þar kemur fram að í raun greiðir Tryggingastofnun ríkisins að fullu dvalarheimilivist fyrir u. þ. b. 80% vistmanna dvalarheimila, þrátt fyrir ákvæði þess efnis að vistmenn skuli greiða kostnað af vist sinni sjálfir. Ein aðalástæðan fyrir þessu er sú, að enn sem komið er er lítill hluti ellilífeyrisþega með lífeyrissjóðsrétt, sem nokkru nemur. Þetta mun hins vegar breytast á næstu árum, með auknum lífeyrissjóðsrétti landsmanna.

Um 27. gr.

Hér er lagt til að kostnaður af rekstri heimaþjónustu fyrir aldraða, sbr. 15. — 16. gr. skuli greiddur af sjúkrasamlögum þó þannig að þessi kostnaður skiptist milli ríkis og sveitarfélaga í hlutföllunum 35:65. Þó skal ráðherra setja gjaldskrá fyrir not af þjónustunni. Undanþegnir gjaldskyldu eru alltaf þeir, sem ekki hafa aðrar tekjur en ellilífeyri og tekjutryggingu almannatrygginga.

Ráðherra skal einnig setja gjaldskrá vegna vistunar á dagvist, sbr. 17. gr. 5. tl.

Um 28. gr.

Gert er ráð fyrir að þessi lög öðlist gildi 1. janúar 1983. Slíkur gildistökufræstur er á allan hátt eðlilegur þegar um er að ræða svo stefnumótandi lög sem þessi, sem hafa í för með sér mikla undirbúningsvinnu, eigi þau að þjóna tilgangi sínum. Með lögum þessum eru felld úr gildi lög nr. 28/1973 um dvalarheimili aldraðra og lög nr. 49/1981 sbr. lög nr. 93/1981 um Framkvæmdasjóð aldraðra. Gildi sínu eru látin halda lög nr. 10 frá 1952 með síðari breytingum um heimilishjálpi í viðlögum. Ljóst er þó að ákvæði laga þessara um heimaþjónustu fyrir aldraða kalla á endurskoðun laganna um heimilishjálpi í viðlögum.

Ákvæði til bráðabirgða.

Gert er ráð fyrir því að þegar verði kosin samstarfsnefnd um málefni aldraðra skv. 3. gr. og síðan hafist handa við stofnun sérstakrar deildar innan heilbrigðis- og tryggingamálaráðuneytis, þannig að verulegum undirbúningi verði lokið við gildistöku laganna. Í sjálfu sér þarfnast þetta bráðabirgðaákvæði ekki skýringa því augljóst er að undirbúningsvinna verður veruleg hjá samstarfsnefnd og ráðuneyti, svo sem við áætlanagerð og samningu reglugerðardraga, sem brýnt er að öðlist gildi um svipað leyti og löggin sjálf.

Gert er ráð fyrir að löggin verði endurskoðuð innan 5 ára frá gildistöku, er nokkur reynsla hefur fengist af þeim.

Jafnframt er gert ráð fyrir að ákvæði 26. gr. taki gildi í áföngum.

Fylgiskjöl — Efnisyfirlit

Fylgiskjal I:

Framreikningur mannfjölda á Íslandi 1980–2000.

Fylgiskjal II:

Yfirlit um gildandi lög og reglugerðir um málefni aldraðra.

Fylgiskjal III:

Vistrými fyrir aldraða 1.11.1981.

Fylgiskjal IV:

Hluti Tryggingastofnunar ríkisins í greiðslu fyrir dvalarheimilivist.

Fylgiskjal V:

Lausleg þýðing nokkurra ákvæða dönsku félagsmálalaganna frá 1974.

Fylgiskjal VI:

Nánar um stofnanir á vegum sveitarfélaga skv. dönsku félagsmálalögnum (lausleg þýðing úr Socialministeriets cirkulære frá 29. mars 1976, Cirkulære om institutioner under kommunerne og om visse særlige plejehjem).

Fylgiskjal VII:

Yfirlit um ýmsa þætti tryggingamála.

Fylgiskjal VIII:

Heimahjúkrun, úr ársskýrslu Heilbrigðisráðs Reykjavíkur, 1980.

Fylgiskjal IX:

Yfirlit frá Sambandi íslenskra sveitarfélaga yfir kostnað kaupstaðanna árið 1980, vegna rekstrar heimilishjálpar.

Fylgiskjal X:

Lífeyrisþegar fæddir 1901—1905, sýnishorn. Yfirlit frá endurskoðunarnefnd lífeyriskerfis, sem sýnir tekjur nokkurra ellilífeyrisþega með rétt í lífeyrissjóði. Athuga ber að sýnishorn þessi eru valin af handahófi og of lítil til þess að unnt sé að draga af þeim ályktanir um stærri hóp.

Fylgiskjal I**Framreikningur mannfjölda á Íslandi 1980–2000****Dæmi I**

Aldursflokkur	1980	1985	1990	1995	2000
0— 4 ára	20 735	21 539	23 262	23 763	23 674
5— 9 ára	21 087	20 649	21 450	23 165	23 664
10—14 ára	20 594	21 065	20 626	21 427	23 140
15—19 ára	22 477	20 566	21 036	20 598	21 398
20—24 ára	21 619	22 368	20 466	20 933	20 499
25—29 ára	18 892	21 483	22 230	20 340	20 803
30—34 ára	16 603	18 806	21 386	22 130	20 248
35—39 ára	13 503	16 500	18 691	21 255	21 995
40—44 ára	10 590	13 330	16 288	18 451	20 983
45—49 ára	10 930	10 452	13 156	16 073	18 211
50—54 ára	11 037	10 677	10 210	12 850	15 698
55—59 ára	9 884	10 653	10 306	9 856	12 403
60—64 ára	8 429	9 365	10 096	9 768	9 343
65—69 ára	7 241	7 745	8 605	9 278	8 978
70—74 ára	5 839	6 373	6 811	7 568	8 163
75—79 ára	4 482	4 767	5 210	5 564	6 182
80—84 ára	3 026	3 250	3 458	3 784	4 037
85—89 ára	1 642	1 747	1 871	1 993	2 184
90—95 ára	477	721	769	820	873
95 og eldri	98	165	251	277	296
Alls	229 185	242 221	256 178	269 893	282 772

Dæmi II

Aldursflokkur	1980	1985	1990	1995	2000
0—4 ára	20 735	21 539	22 027	20 933	18 725
5—9 ára	21 087	20 649	21 450	21 936	20 846
10—14 ára	20 594	21 065	20 626	21 427	21 913
15—19 ára	22 477	20 566	21 036	20 598	21 398
20—24 ára	21 619	22 368	20 466	20 933	20 499
25—29 ára	18 892	21 483	22 230	20 340	20 803
30—34 ára	16 603	18 806	21 386	22 130	20 248
35—39 ára	13 503	16 500	18 691	21 255	21 995
40—44 ára	10 590	13 330	16 288	18 451	20 983
45—49 ára	10 930	10 452	13 156	16 073	18 211
50—54 ára	11 037	10 677	10 210	12 850	15 698
55—59 ára	9 884	10 653	10 306	9 856	12 403
60—64 ára	8 429	9 365	10 096	9 768	9 343
65—69 ára	7 241	7 745	8 605	9 278	8 978
70—74 ára	5 839	6 373	6 811	7 568	8 163
75—79 ára	4 482	4 767	5 210	5 564	6 182
80—84 ára	3 026	3 250	3 458	3 784	4 037
85—89 ára	1 642	1 747	1 871	1 993	2 184
90—94 ára	477	721	769	820	873
95 og eldri	98	165	251	277	296
Alls	229 185	242 221	254 943	265 834	273 778

Forsendur: 1) Grundvöllur er mannfjöldinn 1. des. 1980. 2) Dánarlíkur árána 1973—1977. 3) Frjósemi ársins 1978 óbreytt allt tímabilið í dæmi I, en í dæmi II fer frjósemi lækkandi út tímabilið frá árinu 1985. 4) Jöfnuður í flutningum gagnvart útlöndum. 5) Kynhlutföll sveina og meýja 510:490.

Úr skýrslu áætlanadeildar Framkvæmdastofnunar ríkisins, Mannfjöldi, mannaflí og tekjur, Reykjavík, júlí 1981, bls. 71.

Fylgiskjal II

Yfirlit um gildandi lög og reglugerðir um málefni aldraðra.

1. Heimilishjálp.

Á árinu 1952 voru sett lög um heimilishjálp í viðlögum (nr. 10). Lög þessi heimiluðu sveitarstjórnnum/sýslunefndum að setja á fót heimilishjálp í viðlögum. Hlutverk heimilishjálparinnar var að veita hjálpar á heimilum þegar sannað var með vottorði læknis, ljósmóður eða annars bærs aðila, að hjálpar væri þörf um stundarsakir vegna sjúkdóma, barnsburðar, slysa, dauðsfalla eða af öðrum ástæðum.

Heimilishjálpin er veitt gegn endurgjaldi skv. gjaldskrá settri af sveitarstjórn/sýslunefnd og staðfestri af ráðherra. Ef um efnalítið fólk er að ræða eða aðrar sérstakar ívilnunarástæður fyrir hendi getur sveitarstjórn/sýslunefnd gefið eftir greiðslu að hluta eða að öllu leyti.

Þar sem sveitarstjórn/sýslunefnd samþykkir að koma á fót heimilishjálpar skal kveða nánar á um starfsemina með reglugerð staðfestri af félagsmálaráðuneytinu.

Skv. lögum nr. 10/1952 átti ríkissjóður að endurgreiða 1/3 hluta rekstrarhalla heimilishjálpar. Þessu ákvæði var breytt með lögum nr. 94/1975 um breytingar á lögum vegna nokkurra verkefna sveitarfélaga og kostnaðar við þau. Varð heimilishjálp þá alfarið kostuð af sveitarfélögum.

Með lögum nr. 58/1963 var heimilað að starfrækja skv. lögnum frá 1952 heimilishjálpar handa öldruðu fólki, eftir því sem nánar var ákveðið í reglugerð. Þessi reglugerð var sett á árinu 1971 (nr. 114). Hlutverk heimilishjónustu fyrir aldraða er þar skilgreint svo: að veita ellilífeyrisþegum aðstoð og umönnun þegar þeir vegna veikinda eða af öðrum ástæðum geta ekki séð um sig sjálfir og þarfnast aðstoðar til að geta dvalið í heimahúsum. Lengd aðstoðar fer eftir aðstæðum hverju sinni að mati stjórnanda heimilishjónustunnar. Sá sem nýtur heimilishjónustu greiðir fyrir hana eftir reglum settum af sveitarstjórn. Undanþegnir greiðsluskyldu eru þeir, sem ekki hafa aðrar tekjur en ellilífeyri. Tryggingaráð getur að beiðni sveitarfélags ákveðið að útgjöld vegna heimilishjónustu, sem veitt er ellilífeyrisþegum, skuli að nokkru eða öllu leyti reiknuð sem uppbætur á lífeyri skv. 19. gr. ATL. Uppbætur þessar greiðast þá að 3/5 hlutum af Tryggingastofnun ríkisins en að 2/5 hlutum af hlutaðeigandi sveitarsjóði.

Lög nr. 58/1963 voru felld úr gildi með lögum nr. 34/1974. Í síðastnefndu lögnum var ákveðið að auk heimilishjálpar handa öldruðum mætti einnig starfrækja heimilishjálpar vegna veikinda barna og fullorðinna, ef þeir sem veittu heimilinu forstöðu væru bundnir af atvinnu utan heimilis.

2. Erfðafjárjóður.

Með lögum nr. 12 frá 1952 var erfðafjárjóður stofnaður. Er sjóðurinn í vörslu Tryggingastofnunar ríkisins. Hlutverk sjóðsins var í upphafi að lána og veita styrki til sveitarfélaga, félaga eða einstaklinga til þess að koma upp vinnuheimilum og öðrum stofnunum fyrir gamalmenni og öryrkja þannig að starfsgeta þeirra kæmi að sem fyllstum notum. Samanlagðar upphæðir lána og styrkja mega þó aldrei fara fram úr 2/3 hlutum stofnkostnaðar.

Með lögum nr. 36 frá 1965 var gerð sú breyting á upphaflegu lögnum frá 1952 að heimilað var að veita úr erfðafjárjóði (ef fjárhagur sjóðsins leyfði) lán til sömu aðila með sömu skilmálum til þess að koma upp elliheimilum.

3. Dvalarheimili aldraðra

Í lögum nr. 28 frá 1973 eru dvalarheimili aldraðra skilgreind sem stofnanir ætlaðar öldruðu fólki, sem ekki þarfnast vistunar á sjúkrahúsi. Getur slíkt dvalarheimili jöfnum höndum verið ætlað til dagvistunar eða fullrar vistunar. Þá geta íbúðir fyrir aldraða verið hluti dvalarheimilis.

Til stofnunar og reksturs dvalarheimilis fyrir aldraða þarf sérstakt leyfi ráðherra. Sama gildir um meiriháttar breytingar á húsakynnum eða starfsemi slíkra stofnana. Ráðherra veitir því aðeins rekstrarleyfi að stofnunin fullnægi heilbrigðiskröfum og ætla megi að hún geti leyst verkefni sitt á viðunandi hátt. Ætíð skal leita álits viðkomandi héraðslæknis og sveitarfélags á nauðsyn og gagnsemi stofnunar.

Í stjórn dvalarheimilis sitja 3 eða 5 menn, tilnefndir af hlutaðeigandi sveitarstjórn eða eigendum til 4 ára í senn. Vismönnum er heimilt að tilnefna 1 mann af sinni hálfu til setu á fundum stjórnar og hefur hann þar málfrelsi og tillögurétt. Stjórnin sér um rekstur stofnunar, ræður forstöðumann og heimilislækni og ákvarðar vistun fólks á heimilinu að fengnum tillögum forstöðumanns.

Daggjaldanefnd ákveður upphæð vistgjalda á dvalarheimilum aldraðra.

Skv. lögnum frá 1973 var ríkissjóði skylt að greiða 1/3 hluta byggingarkostnaðar við dvalarheimili fyrir aldraða. Þetta ákvæði breyttist með lögum nr. 94/1975 um breytingar á lögum vegna nokkurra verkefna sveitarfélaga og kostnaðar við þau, þannig að sveitarfélög kosta alfarið byggingar dvalarheimila aldraðra og þeim er heimilt að greiða 1/3 hluta kostnaðar ef aðrir byggja eða hefja rekstur dvalarheimilis.

4. Hapdrætti dvalarheimilis aldraðra sjómanna.

Skv. 3. gr. 2. mgr. laga um dvalarheimili aldraðra sjómanna (nr. 16/1973) skal ágóði hapdrættisins renna í byggingarsjóð aldraðs fólks. Þó skal 60% ágóðans varið til byggingar dvalarheimilis aldraðra sjómanna. Heimilt er þó stjórn dvalarheimilis aldraðra sjómanna að veita styrk eða lán til annarra dvalarheimila aldraðs fólks.

5. Byggingarsjóður aldraðs fólks.

Með lögum nr. 49 frá 1963 var stofnaður sjóður, Byggingarsjóður aldraðs fólks, sem fékk það hlutverk að stuðla að lánveitingum að því að byggðar yrðu hentugar íbúðir fyrir aldrað fólk.

Með lögum nr. 23 frá 1968 var hlutverk sjóðsins víkkað þannig að úr sjóðnum ætti einnig að veita lán til bygginga dvalarheimila fyrir aldraða.

Tekjur sjóðsins eru:

1. Ágóði af hapdrætti dvalarheimilis aldraðra sjómanna, skv. ákvæðum í lögum um hapdrættið.
2. Frjáls framlög eða aðrar tekjur er til kunna að falla.
3. Vaxtatekjur.

Stjórn sjóðsins og daglegur rekstur hans eru í höndum Tryggingastofnunar ríkisins. Fulltrúi stjórnar hapdrættis DAS á tillögurétt um lánveitingar.

Lán úr sjóðnum má veita annars vegar sveitarfélögum eða aðilum, sem sveitarstjórnir mæla með og takast á hendur að reisa íbúðir handa öldruðu fólki eða dvalarheimili og hins vegar einstaklingum 67 ára og eldri, til kaupa á litlum íbúðum, sem gerðar eru sérstaklega við hæfi aldraðs fólks.

Á árinu 1978 var sett reglugerð um kjör á lánnum úr Byggingarsjóði aldraðs fólks (nr. 321). Skv. reglugerðinni skal Tryggingaráð meta umsóknir um lán. A. m. k. einu sinni á ári, áður en fyrsta lánsúmsókn er afgreidd, skal stjórn hapdrættis DAS eiga kost á að gera tillögur um lánveitingar á árinu. Lán má veita til allt að 15 ára. Vextir greiðast eftir á og eru 3 prósentustigum hærrí en hæstu lögleyfðir fasteignalánavextir á hverjum tíma.

6. Framkvæmdasjóður aldraðra.

Með lögum nr. 49/1981 var stofnaður Framkvæmdasjóður aldraðra. Hlutverk sjóðsins er að stuðla að byggingu húsnæðis og dvalarstofnana fyrir aldraða. Tekjur sjóðsins eru:

1. Tekjur af sérstökum skatti, sem lagður er á einstaklinga. Á árinu 1982 verður þessi skattur kr. 200.
2. Beint framlag ríkissjóðs eftir ákvörðun við gerð fjárlaga.
3. Frjáls framlög og aðrar tekjur er til kunna að falla.
4. Vaxtatekjur.

Hlutverk sjóðsins er skilgreint í 5. gr. sbr. 3. gr. l. nr. 93 frá 1981:

1. að fjármagna byggingar vegna stofnana fyrir aldraða,
2. að veita sveitarfélögum framlög til að kaupa eða byggja húsnæði fyrir aldraða,
3. að greiða hlutdeild ríkissjóðs, sbr. 34. gr. laga um heilbrigðisþjónustu nr. 57/1978, í byggingu sveitarfélaga á stofnunum fyrir aldraða,
4. að veita framlög til samtaka eða einstaklinga vegna bygginga fyrir aldraða.

Fylgiskjal III

Vistrými fyrir aldraða 1.11. 1981.

	Vist- rými	Vist- menn	Vist- gjald. Fjöldi	Hjúkr.- gjald. Fjöldi
I. Dvalarheimili aldraðra				
1. Elli- og hjúkrunarheimilið Grund, Reykjavík	326 ¹⁾	311	124	187
2. Dvalarheimili aldraðra sjómanna, Hrafnista, Reykjavík	405 ²⁾	403	188	215
3. Dvalarheimilið Höfði, Akranesi	44	44	44	
4. Dvalarheimili aldraðra, Borgarnesi	58	56	56	
5. Dvalarheimili aldraðra, Stykkishólmi	17 ⁹⁾	17	15	
6. Öldrunarstofnun Önfirðinga, Flateyri	7	4	4	
7. Elliheimili Ísafjarðar, Ísafirði	22	22	22	
8. Dalbær, heimili aldraðra, Dalvík	30 ³⁾	30	30	
9. Dvalarheimilið Hlíð, Akureyri	110	110	110	
10. Elliheimilið Skjaldarvík, Akureyri	80	80	80	
11. Dvalarheimili aldraðra, Húsavík	31 ¹⁰⁾	31	31	
12. Dvalarheimili aldraðra, Eskifirði	7	6	6	
13. Elli- og hjúkrunarheimili, A-Skaftafellssýslu, Höfn	24 ⁴⁾	27	4	23
14. Elliheimilið Suður-Vík, Vík í Mýrdal	4	2	2	
15. Dvalarheimilið Lundur, Hellu	15	17	17	
16. Hraunbúðir, dvalarheimili aldraðra, Vestmannaeyjum	42	35	35	
17. Vistheimilið Kumbaravogi, Stokkseyri	43 ⁵⁾	43	28	15
18. Elliheimilin Ás og Ásbyrgi, Hveragerði	190 ¹⁾	158	92	66 ⁶⁾
19. Elliheimilið Hlévangur, Keflavík	17	13	13	
20. Dvalarheimilið Garðvangur, Gerðum	22	22	22	
21. Dvalarheimili aldraðra sjómanna, Hrafnista, Hafnarf.	87 ⁷⁾	90(9)	63(9)	27
Samtals	1582	1521(9)	988(9)	533

- 1) Tölur frá Grund, Ási og Ásbyrgi eru miðaðar við 1.12.1981. Þá skal tekið fram að vistrými á þessum stöðum er ekki skipt sérstaklega milli dvalarheimilis og hjúkrunardeildar.
- 2) Skv. upplýsingum Hrafnistu í Reykjavík teljast 240 vistrými til dvalarheimilis og 165 til hjúkrunardeildar.
- 3) Þann 4. desember munu bætast við 13 vistrými.
- 4) Í desember bættust við 6 vistrými og í janúar 1982 munu bætast við 13—14 vistrými, 5 á hjúkrunardeild og 8—9 á dvalarheimili.
- 5) Kumbaravogur hefur leyfi fyrir hjúkrunardeild með 14 vistrýmum.
- 6) Flestir vistmannanna á hjúkrunargjaldi eru annað hvort frá Reykjalundi eða Kleppi.
- 7) Engin sérstök hjúkrunardeild er enn á Hrafnistu í Hafnarfirði. Þeir vistmenn, sem eru á hjúkrunargjaldi dvelja því í íbúðum, sem búnar hafa verið bjöllu. Sviginn táknar vistmenn í tímabundinni vistun.
- 8) Á Fellsenda eru aldraðir með geðræn vandamál, flestir frá Kleppi.
- 9) 7 vistrými bætast við vorið 1982. Tölur frá Stykkishólmi miðast við 31.12.81.
- 10) Á dvalarheimilinu eru 17 íbúðir, 2ja og 3ja manna. Búið er að taka 11 í notkun. Síðustu 6 verða teknar í notkun vorið 1982 og bætast þá við 9—14 vistrými. Tölur frá Húsavík miðast við 31.12.1981.

	Vist- rými	Vist- menn	Vist- gjald Fjöldi	Hjúkr.- gjald Fjöldi
II. Hjúkrunar- og langlegudeildir				
22. Dvalarheimilið Fellsendi, Dalasýslu	16 ⁸⁾	18		18
23. Ellideild Héraðshælis A-Hún., Blönduósi	17	24	8	16
24. Kristnes, Eyjafirði	69	69		69
25. Ellideild Fjórðungssjúkrahúss- ins Neskaupstað	10	14	6	8
26. Sólvangur, Hafnarfirði	106	106		106
27. Borgarspítalinn, endurhæfingar og hjúkrunardeild við Barónsstíg	30	30		30
28. Borgarspítalinn, sjúkradeild í Hafnarbúðum, Reykjavík	25	25		25
29. Landspítalinn, Hátúni 10B, Reykjavík	66	66		66
Samtals	339	352	14	338
Alls	1921	1873(9)	1002(9)	871

Fylgiskjal IV

Hluti TR í greiðslu fyrir dvalarheimilivist

	Fjöldi vist- manna á vistgjaldi	TR greiðir elli- heimilisuppbót og vasapeninga	TR greiðir elli- heimilisuppbót þrátt fyrir tekjur úr lífeyrissjóði	TR greiðir skerta elliheimilisup- bót vegna tekna úr lífeyrissjóði	Vistmaður greiðir vist sjálfur
1. Elliheimilið Grund, R	124	69 (55,7%)	33 (26,6%)	22 (17,7%)	0
2. Ás/Ásbyrgi, Hveragerði	92 ¹⁾	61 (66,3%)	17 (18,5%)	8 (8,7%)	0
3. Hlíð, Akureyri	110	60 (54,6%)	33 (30,0%)	16 (14,5%)	1 (0,9%)
4. Skjaldarvík, Akureyri	80	60 (75,0%)	16 (20,0%)	4 (5,0%)	0
5. Hrafnista, Hafnarfirði	72	29 (40,3%)	22 (30,5%)	21 (29,2%)	0
6. Höfði, Akranesi	44	16 (36,4%)	21 (47,7%)	6 (13,6%)	1 (2,3%)
7. Dvalarheimili aldr., Borgarnesi	56	26 (46,4%)	27 (48,2%)	3 (5,4%)	0
8. Dalbær, Dalvík	30	15 (50,0%)	11 (36,7%)	4 (13,3%)	0
9. Hlévangur, Keflavík	15	5 (33,3%)	4 (26,7%)	6 (40,0%)	0
10. Garðvangur, Gerðum	22	9 (40,9%)	7 (31,8%)	6 (27,3%)	0
11. Dvalarheimili aldr., Húsavík ..	31	8 (25,8%)	20 (64,5%)	3 (9,7%)	0
12. Lundur, Hellu	17	4 (23,5%)	12 (70,6%)	1 (5,9%)	0
13. Ellideild Hér.h. A-Hún.	8	7 (87,5%)	0	1 (12,5%)	0
14. Kumbarav., Stokkseyri	28	9 (32,1%)	16 (57,2%)	3 (10,7%)	0
Samtals	729	378 (51,8%)	239 (32,8%)	104 (14,3%)	2 (0,3%)

1) Upplýsingar vantar um 6 vistmenn.

Skýringar við fylgiskjal IV.

Taflan sýnir kostnað Tryggingastofnunar ríkisins vegna dvalarheimilivistar. Upplýsingar fengust um 729 vistmenn (af 1011 eða 72,1%). Í fyrsta dálki er sýndur fjöldi vistmanna sem fær fulla elliheimilisuppbót auk vasapeninga. Í öðrum dálki er sýndur fjöldi þeirra, sem fær fulla elliheimilisuppbót þrátt fyrir tekjur úr lífeyrissjóði. Ástæðan er sú, að tekjur þessa fólks úr lífeyrissjóði fara ekki fram úr frítekjumarkinu. Í þriðja dálki kemur fram fjöldi þeirra, sem taka þátt í greiðslu dvalarheimiliskostnaðar og er það ekki nema 14,3% af fjöldanum. Loks er sýndur fjöldi þeirra, sem greiða vist sína að fullu sjálfir.

Fylgiskjal V

Lausleg þýðing nokkurra ákvæða dönsku félagsmálalaganna frá 1974. ¹⁾

Dagvistir og dagstöðvar (74. — 78. gr.).

74. gr. Sveitarstjórn skal sjá til þess að þeir, sem þurfa varanlegt eftirlit og hjúkrun, sem ekki er hægt að veita á heimili þeirra að deginum til, eigi vól á því að dveljast á dagvist. Þá skal sveitarstjórn sjá til þess að í sveitarfélaginu sé komið á fót dagmiðstöð til að annast þá þjónustu sem best er að veita á stofnunum.

Dagheimili og dagmiðstöðvar geta sveitarstjórnir, ein eða fleiri, sýslunefndir eða sjálfseignarstofnanir, sem sveitarstjórn gerir samkomulag við, sett á fót og rekið.

75. gr. Sveitarstjórn sér til þess að áætlanir um stofnun eða breytingu á dagvist eða dagmiðstöð né í samræmi við leiðbeiningar, sem félagsmálaráðherra gefur.

76. gr. Sveitarstjórn hefur eftirlit með daglegum rekstri dagvista og dagmiðstöðva í sveitarfélaginu.

Sýslunefnd gefur leiðbeiningar og getur gert athuganir í sambandi við fyrirspurnir um rekstur dagvista og dagmiðstöðva í sýslunni.

77. gr. Ákvörðun um inntöku á dagvist er tekin af félagsmálaráði (det sociale udvalg).

Skilyrði þátttöku í þeirri þjónustu sem dagmiðstöð veitir er samþykki félagsmálaráðs.

78. gr. Þeir sem vistast á dagvist greiða ákveðna upphæð fyrir máltíðir og hjúkrun og er sú upphæð ákveðin af félagsmálaráðherra.

Fyrir þátttöku í þjónustu dagmiðstöðvar er greitt skv. reglum settum af félagsmálaráði skv. leiðbeiningum félagsmálaráðherra.

Hjúkrunarheimili og verndað húsnæði (79. — 86. gr.).

79. gr. Sveitarstjórn skal sjá til þess að þeir, sem af heilsufarsástæðum geta ekki séð um sig heima, þrátt fyrir heimilishjálp og aðra aðstoð sem félagsmálalögin mæla fyrir, skulu geta vistast á hjúkrunarheimili.

Þeir, sem ekki geta séð um sig í venjulegu húsnæði, en þurfa þó ekki á hjúkrunarvist að halda, skulu eiga möguleika á vistun í vernduðu húsnæði, sem er sérstaklega hannað fyrir fólk með langvarandi einkenni.

80. gr. Hjúkrunarheimili og verndað húsnæði er hægt að setja á fót og reka af einni eða fleiri sveitarstjórnnum, sýslunefnd eða sjálfseignarstofnun, sem sveitarstjórn gerir samkomulag við.

81. gr. Sveitarstjórn sér til þess að áætlanir um stofnun eða breytingar á hjúkrunarheimili eða vernduðu húsnæði séu í samræmi við leiðbeiningar gefnar af félagsmálaráðherra.

82. gr. Sveitarstjórn hefur eftirlit með daglegum rekstri hjúkrunarheimilis og verndaðs húsnæðis í sveitarfélaginu og hefur þar eftir því sem hægt er samstarf við vistmannaráð.

Sýslunefnd gefur leiðbeiningar og getur gert athuganir í sambandi við fyrirspurnir um rekstur hjúkrunarheimilis og verndaðs húsnæðis í sýslunni.

83. gr. Sýslunefnd setur á fót eina eða fleiri nefndir til að meta vistunarpörf aðila. Í þessum nefndum skulu vera fulltrúar frá félagsmálastofnunum sýslunnar, sjúkrahúsum, einkum langlegudeildum og embættislæknum.

Ákvörðun um vist á hjúkrunarheimili eða í vernduðu húsnæði er tekin af félagsmálaráði að fenginni umsögn nefnda þeirra sem rætt er um í 1. mgr. Þó getur sýslunefnd og sveitarstjórn ákveðið að félagsmálaráð þurfi ekki að leita slíkrar umsagnar.

1) Bistandsloven.

84. gr. Þegar lífeyrisþegi vistast á hjúkrunarheimili er hluti lífeyris greiddur til persónulegra þarfa en afgangurinn er notaður til greiðslu fyrir vistina. Upphæðin sem nýtt er til persónulegra þarfa skal vera kr. 4.380 á ári (miðað við 1. 10. 1980). Hafi lífeyrisþeginn aðrar tekjur en lífeyri skulu 60% þeirra greiðast fyrir vistina. Þó skal heildargreiðsla aldrei fara fram úr upphæð sem félagsmálaráðherra ákveður.

Sú upphæð sem notast til persónulegra þarfa er miðuð við framfærsluvísitölu eftir sömu reglum og gilda um vísitölutryggingu lífeyris.

Peir, sem ekki fá lífeyri, greiða upphæð innan þeirra marka sem gefin eru í 1. mgr. síðasta málsl. þannig að viðkomandi haldi eftir sömu upphæð til persónulegra þarfa og lífeyrisþegi á sama aldri.

85. gr. Greiðsla fyrir vist á hjúkrunarheimili byrjar í lok mánaðarins á eftir innlagningar-mánuði. Séu einhverjar líkur á því að viðkomandi geti útskrifast innan u. þ. b. þriggja mánaða frá innlögn má lækka greiðsluna þannig að viðkomandi haldi eftir upphæð sem dugir fyrir húsaleigu og þess háttar.

Í 2. — 5. mgr. eru ákvæði um ákvörðun vistunargjalds ef viðkomandi er giftur eða með börn á framfæri o. s. frv.

86. gr. Íbúar í vernduðu húsnæði greiða leigu ákveðna af félagsmálaráði skv. leiðbeiningum félagsmálaráðherra.

Fylgiskjal VI

Nánar um stofnanir á vegum sveitarfélaga skv. dönsku félagsmálalögunum.

(Lausleg þýðing úr Socialministeriets cirkulære frá 29. mars 1976, Cirkulære om institutioner under kommunerne og om visse særlige plejehjem).

Dagmiðstöðvar (Dagcentre).

86. Dagmiðstöð er ramminn um þá þjónustu, sem best er að veita á stofnunum. Dagmiðstöð er hönnuð í samræmi við þarfir þess hóps, sem hún á að þjóna. Þar skal fara fram starf, sem miðar að því að viðkomandi þurfi ekki að fara á hjúkrunarheimili (I et dagcenter skal gennemføres et aktiverende, plejehjemsforebyggende arbejde). Ef kostur er skal þar völ á fótisnyrtingu og iðjuþjálfun. Þar getur einnig verið sjúkraþjálfun, sem miðar að því að viðhalda líkamlegri hreysti og er þess eðlis að ekki þarf tilvísun eða meðhöndlunarbeiðni. Hér er því um að ræða leikfimi o. þ. h. undir stjórn sjúkraþjálfara. Sjúkraþjálfun sem krefst læknisskoðunar og tilvísunar frá lækni, auk þjálfunar sem krefst sérstakra áhaldna fellur undir heilbrigðisþjónustu (er et anliggende for sundhedsvæsenet) og verður því að fylgja reglum þar að lútandi. Slíka sjúkraþjálfun má ekki veita á dagmiðstöð.

87. Félagsmálaráð (det sociale udvalg) verður að samþykkja inntöku á dagmiðstöð.

88. Félagsmálaráð ákveður greiðslur fyrir þátttöku í þjónustu dagmiðstöðvar og skal greiðslan í samræmi við umfang þjónustunnar.

...

89. Dagmiðstöðvar, sem sjá um afþreyingu fyrir lífeyrisþega, eru ekki dagmiðstöðvar í merkingu félagsmálalaganna.

Dagvist, verndað húsnæði og hjúkrunarheimili (Daghjem, beskyttede boliger og plejehjem).

90. Markmið félagsmálaganna er að þjónusta við aldraða og lífeyrisþega miði að því að viðkomandi geti dvalist heima eins lengi og hann vill og hefur heilsu til. Ákvæði laganna um dagvist, verndað húsnæði og hjúkrunarheimili koma því fyrst til álita er öll önnur ráð hafa verið reynd til þrautar.

Dagvist (Daghjem).

91. Dagvist er ætluð þeim, sem þarfnast stöðugs eftirlits og hjúkrunar, sem ekki er hægt að inna af hendi að deginum til á heimili þeirra.

Séu sérstök daghjúkrunarheimili reist, skulu þau þannig hönnuð að þar megi vista hjúkrunarfreka sjúklinga.

Dagvist hefur sama hlutverk og hjúkrunarheimili a. ö. l. en því að þeir sem á dagvist dvelja búa þar ekki. Á dagvist skal því hægt að veita raunverulega hjúkrun.

92. Félagsmálaráð tekur ákvörðun um inntöku á dagvist.

93. Þeir, sem dagvistar njóta greiða fyrir máltíðir og hjúkrun. Við ákvörðun upphæðarinnar skal taka tillit til þeirrar kostnaðarlækkunar viðkomandi að fá máltíðir í vistinni. Greitt skal upp að þeirri upphæð sem viðkomandi hefði ella greitt fyrir heimilisþjónustu (Yderligere betales indtil det beløb, den pågældende skulle betale for modtagelse af hjemmehjælp). Þá skal greiða sérstaklega fyrir þjónustu eins og hárgreiðslu og fót snyrtingu.

Verndað húsnæði (Beskyttede boliger).

94. Verndað húsnæði er ekki ætlað sérstökum hópum fólks, en gert er ráð fyri að það verði einkum notað af ellilífeyrisþegum. Verndað húsnæði er fyrir þá, sem ekki geta séð um sig í venjulegu húsnæði, en þurfa þó ekki á hjúkrunarheimilisvist að halda eða dagvist. Verndað húsnæði skal hannað fyrir fólk með langvarandi einkenni (vedvarende lidelser).

Í vernduðu húsnæði skal veita persónulega og verklega þjónustu. Hjúkrun er einungis veitt í takmörkuðum mæli, enda er verndað húsnæði ekki ætlað þeim, sem með réttu ættu að vistast á hjúkrunarheimili.

95. ...

96. Verndað húsnæði skal vera:

- 1) fjölbýlishús (kollektiv bebyggelse) eða hluti slíkrar byggingar
- 2) með vaktmiðstöð þar sem starfslið er allan sólarhringinn
- 3) með möguleika á aðstoð í íbúð, þ. e.
 - a) persónuleg aðstoð (personlig bistand),
 - b) aðstoð við hirðingu íbúðar og annað, sem heimaþjónusta sér um,
 - c) takmörkuð hjúkrun, samsvarandi þeirri þjónustu, sem heimahjúkrun veitir,
- 4) með sameiginlega aðstöðu og þjónustu, s. s. máltíðir og þvottþjónustu,
- 5) með sameiginlegt rými í húsnæðinu eða næsta nágrenni fyrir ýmsa starfsemi (have aktivitets- og kontaktsmuligheder).

97. Verndað húsnæði skal fullnægja þeim kröfum, sem byggingarlöggjöf gerir til sjálfstæðra íbúða. Húsnæðið skal innréttað við hæfi fatlaðs fólks. Í hverri íbúð skal útbúnaður til að kalla á aðstoð. Íbúðirnar má innrétta fyrir hjón.

98. Verndað húsnæði er reist sem sér húsnæði eða nokkrir uppgangar í venjulegu húsnæði. Verndað húsnæði er venjulega íbúðir, en getur hugsanlega verið einbýlishús eða raðhús, svo framarlega sem sá hátturinn minnkar ekki möguleika á sameiginlegri þjónustu og því að hægt sé í skyndi að kalla til þjónustu. Fjöldi eininga verður að miðast við að reksturinn verði

sem hagkvæmastur. Sé sérhannað húsnæði rekið í tengslum við hjúkrunarheimili þarf fjöldi eininga ekki að vera eins mikill. Einstakar íbúðir í venjulegu húsnæði geta því ekki orðið verndað húsnæði jafnvel þótt íbúinn uppfylli skilyrði búsetu í vernduðu húsnæði.

99. Hentugt er, en ekki skilyrði, að verndað húsnæði sé reist í tengslum við hjúkrunarheimili, þannig að þjónusta sú, sem veitt er í vernduðu húsnæði sé rekin í samvinnu við hjúkrunarheimilið.

100. Líta skal á verndað húsnæði sem heimili íbúanna. . . .

Hjón geta búið í vernduðu húsnæði þó að einungis annað þeirra uppfylli skilyrði vistunarinnar.

Pegar sá, sem vistast hefur í vernduðu húsnæði, getur ekki lengur dvalið þar, verður að taka afstöðu til hvort makinn skuli áfram búa í húsnæðinu. Ef viðkomandi þyrfti að flytja, skal hann fá aðstoð við að finna annað húsnæði.

101. Viðkomandi sveitarstjórn ákveður hvernig aðstoð skv. 96. skuli látin í té, þ. á m. aðstoð sem heimþjónusta sér venjulega um. . . .

102. Þar sem forsenda vistunar í vernduðu húsnæði er meiri eða minni þörf fyrir aðstoð skv. 96., hvílir sú skylda á stjórnendum hins verndaða húsnæðis og félagsmálastofnun að fylgjast með þjónustubrögðum hvers og eins og ákveða hvaða þjónustu skuli veita og í hvaða mæli.

103. Í vernduðu húsnæði skal koma á fót vistmannaráði. Um vistmannaráð vísast til athugasemda hér á eftir um vistmannaráð á hjúkrunarheimilum. Þá skal og setja húsreglur í samvinnu við vistmannaráðið eftir því sem hægt er.

Inntaka í verndað húsnæði (Optagelse i beskyttet bolig).

104. Við inntöku í verndað húsnæði skal íbúanum gerð grein fyrir þeim reglum sem í gildi eru, hvaða þjónustu er völ og undir hvaða kringumstæðum gæti orðið um flutning úr húsnæðinu að ræða.

Félagsmálaráð tekur ákvörðun um inntöku í eða brottflutning úr vernduðu húsnæði. Skoðun fer fram á sama hátt og vegna inntöku á hjúkrunarheimili, sem sveitarfélög notfæra sér. Stjórn sjálfseignarstofnunar, sem rekur verndað húsnæði getur ekki tekið ákvörðun um inntöku og verndað húsnæði þannig rekið hefur ekki forgang að því að vista fólk í húsnæði sínu. Við ákvörðun um inntöku skal haft í huga hvort viðkomandi, með þeirri aðstoð sem húsnæðið veitir, geti annast um sig sjálfur og notið vistarinnar um einhvern tíma.

Ákvörðun um inntöku í verndað húsnæði er tekin eftir að umsagnar nefndar skv. 116. hefur verið leitað.

Greiðsla fyrir dvöl í vernduðu húsnæði.

105. Þó að íbúðirnar í vernduðu húsnæði teljist einkaíbúðir þeirra sem þar dveljast þá telst verndað húsnæði þó dvalarstofnun í skilningi félagsmálaganna. Lög um leigu gilda því ekki um þessar íbúðir og venjulegur leigusamningur er ekki gerður.

Skv. 86. gr. félagsmálaganna ákveður félagsmálaráð leiguna í samræmi við leiðbeiningar félagsmálaráðherra. Sú upphæð, sem ákveðin er skal vera greiðsla fyrir leigu íbúðarinnar og viðhald, ljós og hita ásamt þeirri aðstoð og hjúkrun sem veitt er og þátttöku í starfi fyrir lífeyrisþega.

Fyrir þátttöku í umönnunarstarfi utan verndaðs húsnæðis er hægt að krefja sérstakrar greiðslu.

106. Greiðslan skal vera samsvarandi 25% af „husstandsindkomsten“ auk helmings af „bistands- og plejetillæg“. Þó skal upphæðin aldrei hærri en það sem svarar til brúttóhúsa-leigu ásamt viðhaldskostnaði auk hæstu greiðslu fyrir heimilisþjónustu.

Félagsmálaráð getur í einstökum tilvikum ákveðið hærri eða lægri greiðslu en 25% af „husstandsindkomsten“. Þó skal upphæðin aldrei hærri en svo að viðkomandi þurfi að ganga á eignir sínar (dog kan der ikke fastsættes en betaling, der forudsætter forbrug af en eventuel formue). Ekki má krefjast peningaframlags sem skilyrðis fyrir inntöku.

Fyrir aðra þjónustu, en hér er nefnd, s. s. máltíðir, sem færðar eru íbúanum og þvottaþjónustu, hárgreiðslu og fót snyrtingu skal greiða upphæð skv. ákvörðun félagsmálaráðs.

107. ...

108. ...

109. ...

110. ...

Hjúkrunarheimili.

111. Hjúkrunarheimili er ætlað þeim, sem af heilsufarsástæðum geta ekki séð um sig sjálfir þrátt fyrir aðstoð heimaþjónustu eða stuðning verndaðs húsnæðis.

112. ...

113. Sá, sem þörf hefur fyrir vistun á hjúkrunarheimili, getur vistast þar ef hönnun heimilis og sú þjónusta sem það veitir er í samræmi við hjúkrunarþörf viðkomandi og heilsufarsástand hans, að mati læknis, er ekki þess eðlis að það ylli óþægindum fyrir aðra vistmenn heimilis.

Þjónusta á hjúkrunarheimili (Ydelseer i plejehjem).

114. Á hjúkrunarheimili skal veita nauðsynlega umönnun og hjúkrun eftir þörfum hvers einstaks vistmanns. Þá eiga vistmenn rétt á þjónustu, sem venjulega er veitt á hjúkrunarheimilum, s. s. klæðnaði (beklædning), hárgreiðslu og fót snyrtingu ásamt hjálpartækjum (hjálpeidlar).

115. Á hjúkrunarheimilum skal koma á fót vistmannaráðum. Þar skal og setja húsreglur í samvinnu við vistmannaráð, eftir því sem hægt er. Tilgangur vistmannaráðs er annars vegar að virkja íbúa heimilisins, hins vegar að skapa samstarf milli íbúa og stjórnar um þau atriði sem snerta daglegt líf á heimilinu. Vistmannaráð getur haft frumkvæðið að viðræðum við stjórn heimilisins auk þess sem það getur einnig snúið sér beint til sveitarstjórnar.

Ekki er hægt að setja fastar reglur um samsetningu ráðsins eða heimildir þess. Stjórn heimilisins ber ábyrgð á daglegum rekstri gagnvart sveitarstjórnnum og er ekki óeðlilegt að sveitarstjórn ákveði hlutverk ráðsins. Eðlilegt væri að ráðið hefði með að gera þau atriði sem skipta máli fyrir daglega velferð vistmanna.

Við inntöku á heimili skal veita vistmanni upplýsingar um þau atriði sem máli skipta varðandi vistina.

Inntaka á hjúkrunarheimili (Optagelse i plejehjem).

116. Félagsmálaráð tekur ákvörðun um vistun á hjúkrunarheimili.

Ákvörðun skal byggð á upplýsingum frá lækni viðkomandi, heimahjúkrunarkonu, heimilisþjónustufólki og öðrum, sem þekkja til aðstæðna viðkomandi. Sé langlegudeild á svæðinu skal skoðun fara fram í samvinnu við deildina.

Áður en ákvörðun er tekin skal leita umsagnar þeirrar nefndar sem sýslunefnd skipar, nema sýslunefnd og viðkomandi sveitarstjórn hafi samið um að félagsmálaráð þurfi ekki að leita slíkrar umsagnar.

Eftir því sem hægt er skal taka tillit til óska viðkomandi um á hvaða heimili skuli vista.

117. ...

Kostnaður (Ökonomiske forhold).

118. Til vistmanna á hjúkrunarheimilum greiðist fjárhæð til persónulegra þarfa. Hjá lífeyrisþegum er þessi fjárhæð hluti af lífeyrinum og það sem eftir er greiðist til heimilisins sem gjald fyrir vistunina. ...

119. ...

120. ...

Fylgiskjal VII

Yfirlit um ýmsa þætti tryggingamála.

Skv. 1. gr. laga nr. 67/1971 um almannatryggingar teljast almannatryggingar þessar:

1. lífeyristryggingar,
2. slysatryggingar,
3. sjúkratryggingar.

Í þessu yfirliti verður einungis vikið að lífeyristryggingum og sjúkratryggingum. Allar upphæðir miðast við 1. desember 1981.

1. Lífeyristryggingar.

Lífeyristryggingar taka til ellilífeyris, örorkulífeyris, makalífeyris, barnalífeyris, mæðralauna, ekkjubóta og ekkjulífeyris (10. gr.).

Ellilífeyrir.

Rétt til **ellilífeyris** eiga þeir, sem eru 67 ára eða eldri og átt hafa lögheimili hér á landi a. m. k. 3 almanaksár frá 16 til 67 ára aldurs. Fullur ellilífeyrir greiðist þeim, sem átt hafa lögheimili hér á landi a. m. k. 40 almanaksár frá 16 til 67 ára aldurs. Sé um skemmri tíma að ræða, greiðist ellilífeyrir í hlutfalli við lögheimilistímann. Lífeyrir hjóna, sem bæði fá lífeyri, nemur 90% af lífeyri tveggja einstaklinga. Þó fá hjón, sem bæði dveljast á elliheimili, fullan lífeyri hvort um sig. Fullur ellilífeyrir, sem tekinn er við 67 ára aldur, er nú kr. 1.679 á mánuði. Ef ellilífeyrir er tekinn seinna fer hann stighækkandi allt til 72 ára aldurs (11. gr.).

Makabætur

Greiða má maka elli- og örorkulífeyrisþega **makabætur** allt að 80% lífeyris einstaklings, ef sérstakar ástæður eru fyrir hendi, t. d. ef hann getur ekki stundað atvinnu vegna sjúkleika maka í heimahúsi (13. gr.).

Tekjutrygging¹⁾

Ef aðrar tekjur elli- og örorkulífeyrisþega en lífeyrir almannatrygginga fara ekki fram úr kr. 10.800 á ári hjá einstaklingum og 15.120 hjá hjónum skal greidd uppbót á lífeyri.

1) Frítekjumarkið vegna tekjutryggingar er ákveðið einu sinni á ári miðað við 1. júní.

Tekjutrygging er nú kr. 1.788 á mánuði hjá einstaklingum og kr. 3.218 hjá hjónum. Hafi bótaþeginn tekjur umfram framangreind mörk er uppbótin skert um 55% þeirra tekna, sem umfram eru. Ef tekjur einstaklinga ná kr. 44.924 á ári og kr. 72.807 hjá hjónum, fellur tekjutryggingin niður. Í þessu sambandi teljast vextir, verðbætur og gengishagnaður, sem eru frádráttarþær frá tekjuskattsstofni, ekki til tekna (19. gr.).

Heimilisuppbót

Einhleypingi, sem nýtur óskertrar tekjutryggingar og er einn um heimilisrekstur, án þess að njóta fjárhagslegs hagræðis af sambýli eða samlögun við aðra um húsnæðisadstöðu eða fæðiskostnað, er greidd **heimilisuppbót**, sem er nú kr. 628 á mánuði. Eigi viðkomandi rétt á skertri tekjutryggingu lækkar heimilisuppbótin í sama hlutfalli (19. gr.).

Aðrar uppbætur

Heimilt er að greiða **frekari uppbót** á elli- og örorkulífeyri, ef sýnt þykir að lífeyrisþegi geti ekki komist af án þess. Þessar uppbætur geta verið vegna mikils lyfjakostnaðar, hárrar húsaleigu, reksturs bifreiðar eða vegna umönnunar í heimahúsi. Í uppbætur eru greiddar 25% grunnlífeyris nema vegna umönnunar í heimahúsi, þar eru greidd 80% (19. gr.).

Elliheimilisuppbót

Skv. lögum nr. 28 frá 1973 greiða vistmenn á dvalarheimilum fyrir aldraða vist sína sjálfir. Í mörgum tilvikum hagar þó svo til að viðkomandi hefur ekki nægar tekjur til að greiða vistgjaldið. Í þeim tilvikum greiðir Tryggingastofnun ríkisins svokallaða **elliheimilisuppbót** vegna vistmannsins og er sú uppbót greidd með heimild í 19. gr. ATL.

Bensínstyrkur

Heimilt er að greiða enn frekari uppbót á elli- og örorkulífeyri eða örorkustyrk vegna rekstrar bifreiðar, sem bótaþega er brýn nauðsyn að hafa vegna hreyfihömlunar, ef sýnt er að bótaþegi geti ekki komist af eða rekið bifreið án uppbótarinnar. Uppbót þessi er greidd tvisvar á ári og var kr. 1.500 í júní 1981 (19. gr.).

Við ákvörðun um hækkunir bóta, sem að framan greinir, skulu umsóknir rökstuddar, t. d. með skattframtölum og skýrum upplýsingum um hagi bótaþega, eftir því sem spurningar á eyðublöðum fyrir umsóknir um uppbætur gefa tilefni til. Hliðsjón skal höfð af því hvort eignum bótaþega hefur verið ráðstafað með þeim hætti, að það valdi synjun hækkunar (19. gr.).

Kostnaður af lífeyristryggingu

Útgjöld lífeyristrygginga eru borin af atvinnurekendum og ríkissjóði. Framlag atvinnurekenda er 2% af öllum tegundum launa eða þóknana fyrir starf liðins árs án tillits til hvort greitt er í peningum eða á annan hátt. Sé greitt á annan hátt, t. d. hlunnindum, skal meta þau til stofns eftir sömu reglum og gilda um launaskatt skv. l. nr. 14/1965 (20. gr.).

2. Sjúkratryggingar.

Sjúkrasamlög.

Í hverjum kaupstað og í hverri sýslu skal vera sjúkrasamlag til að annast sjúkratryggingar. Ráðherra skipar formann og varaformann stjórnar sjúkrasamlags að fengnum tillögum tryggingaráðs, en bæjarstjórn eða sýslunefnd kýs til viðbótar 4 menn í stjórnina og jafnmarga til vara (37. gr.).

Hlutverk sjúkratrygginga

Hlutverk sjúkratryggingadeildar Tryggingastofnunar ríkisins er (sbr. 39. gr.):

1. að annast sjúkratryggingar þ. e.
 - a. að tryggja samlagsmönnum sjúkrasamlaga nauðsynlega sjúkrahúsvist þann tíma, sem samlög tryggja hana ekki, þ. e. þegar sjúkrahúslega hefur orðið lengri en 12 mánuðir undanfarandi 2 ár,
 - b. að tryggja samlagsmönnum sjúkrasamlaga ókeypis vist, sem nauðsynleg er vegna ellikramar, fávitaháttar eða langvinnis sjúkdóms, ásamt hjúkrun, læknishjálp, lyfjum, og annarri þjónustu, sem veitt er á hælum og stofnunum sem stofnunin hefur samning við og sjúkrahúsum. Sama gildir um dagvistir þessara stofnana eða sérstakra viðurkenndra dagvistarstofnana fyrir sjúka eða vangefna. Tryggingayfirlæknir úrskurðar um nauðsyn vistunar,
 - c. að greiða hluta kostnaðar við sjúkrahúsvist erlendis,
2. að veita styrk til öflunar hjálpartækja, sem nauðsynleg eru vegna hamlaðrar líkamstarfsemi eða vöntunar líkamshluta,
3. að veita styrk til æfingameðferðar eða þjálfunar vegna afleiðinga alvarlegra, langvinnra sjúkdóma eða slysa,
4. að veita styrk til aðgerða hjá tannlækni, þegar um er að ræða meðfædda galla, svo sem klofinn góm eða meiri háttar tannvöntun,
5. að annast málefni sjúkrasamlaga,
6. að greiða kostnað yfirstjórnar Tryggingastofnunar á sjúkratryggingamálum,
7. að greiða sjúkrasamlögum hluta þeirra af framlagi ríkissjóðs til sjúkratrygginga,
8. að greiða ferðastyrki til sjúklinga, sem af nauðsyn leita læknishjálpar erlendis, svo og fylgdarmanna, þegar alveg sérstaklega stendur á,
9. að greiða kostnað vegna psoriasissjúklinga.

Allir landsmenn eru sjúkratryggðir í sjúkrasamlagi þar sem þeir eiga lögheimili. Hjón eru í sama sjúkrasamlagi og með þeim tryggð börn þeirra 16 ára og yngri. Þeim sem sjúkratryggðir eru, er tryggð ókeypis vist að ráði læknis í sjúkrahúsum, sem ríkið rekur, eins lengi og nauðsyn krefur, ásamt læknishjálp og lyfjum og annarri þjónustu sem sjúkrahúsið veitir. Sjúkrasamlögin tryggja ókeypis vist að ráði samlagslæknis í sjúkrahúsi, þ. á m. fæðingarstofnun, sem samist hefur við, eins lengi og nauðsyn krefur ásamt læknishjálp og lyfjum, svo og annarri þjónustu. Greiðsla samlags fellur niður þegar sjúkrahúslega hefur orðið lengri en 12 mánuðir undanfarandi tvö ár. Sjúkratryggingadeild Tryggingastofnunarinnar tryggir samlagsmönnum sjúkrasamlaga nauðsynlega sjúkrahúsvist þann tíma, sem samlög tryggja hana ekki (40. — 42. gr.).

Tannlæknaþjónusta

Tannlæknaþjónustu fyrir elli- og örorkulífeyrisþega, veitt af heilsugæslustöðvum, skólatannlæknum eða á stofum tannlækna, sem TR hefur samning við, greiða sjúkrasamlög 50% kostnaðar, þó ekki við gullfyllingar, krónur eða brýr. Heimilt er að hækka greiðslu fyrir bótaþega, eftir reglum, sem tryggingaráð setur, í 75% eða fyrir langsjúkt fólk á stofnunum í 100% (44. gr. 5. tl.).

Kostnaður af sjúkratryggingu

Kostnaður við sjúkrasamlögin greiðist 85% af ríkissjóði og 15% af sveitarsjóðum. Framlagi sveitarsjóðs er jafnað niður á sveitarfélög samlagssvæðisins í réttu hlutfalli við fjölda íbúa 16 ára og eldri miðað við síðasta manntal. Framlag ríkissjóðs til sjúkratrygginganna greiðist Tryggingastofnun ríkisins með jöfnum mánaðargreiðslum fyrir 10. hvers mánaðar. Tryggingastofnunin greiðir sjúkrasamlögunum af framlagi ríkissjóðs í samræmi við fjárhagsáætlun, þegar tekið hefur verið tillit til hluta sveitarfélaga, sem sjúkrasamlögin innheimta sjálf (50. gr.).

Samanburður á fjárhagsafkomu aldraðra.

Í dæmunum hér á eftir er reynt að varpa ljósi á fjárhagsafkomu aldraðra, annars vegar eftir því hvort þeir búa heima hjá sér eða á stofnunum og hins vegar eftir því hvort þeir hafa einhverjar aðrar tekjur en lífeyri almannatrygginga. Allar fjárhæðir eru miðaðar við 1. desember 1981. Daggjald á dvalarheimilum aldraðra er kr. 206 frá og með 1. desember. Meðalvistgjald á mánuði er því kr. 6265. Vismenn greiða gjald þetta sjálfir. Ef tekjur hrökkva ekki til greiðir Tryggingastofnun ríkisins mismuninn, svokallaða elliheimilisuppbót.

A. Einhleypur ellilífeyrisþegi, sem býr einn. Hann hefur engar tekjur, eða tekjur undir 10.800 á ári (þ. e. 900 kr. eða minna á mánuði). Hann fær úr almannatryggingum:

ellilífeyri	kr. 1 679 á mán.
tekjutryggingu	kr. 1 788 á mán.
heimilisuppbót	kr. 628 á mán.

Samtals kr. 4 095 á mán.

Ef þessi einstaklingur færi á elliheimili, þá ber honum að borga vist sína sjálfur. Meðalvistgjald á mánuði er kr. 6265. Tekjur hans duga því ekki fyrir vistgjaldinu og lífeyristrygginga-deild Tryggingastofnunar ríkisins borgar því fyrir hann svokallaða elliheimilisuppbót. Dæmið lítur þá svona út.

ellilífeyrir	kr. 1 679 á mán.
tekjutrygging	kr. 1 788 á mán.
elliheimilisuppbót	kr. 2 798 á mán.

Samtals kr. 6 265 á mán.

Öll þessi upphæð rennur til elliheimilisins. Til persónulegra þarfa fær viðkomandi greidda vasapeninga, sem eru nú kr. 560 á mánuði.

B. Einhleypur ellilífeyrisþegi, sem býr einn. Hann fær kr. 1.500 á mánuði úr lífeyrissjóði. Frá almannatryggingum fær hann:

ellilífeyri	kr. 1 679 á mán.
tekjutryggingu (skerta)	kr. 1 458 á mán.
heimilisuppbót (skerta)	kr. 511 á mán.

Samtals kr. 3 648 á mán.

Þessi maður hefur í tekjur á mánuði kr. 5.148. Nú fer hann á elliheimili. Það er verklagsregla hjá TR að vismenn á elliheimilum, sem njóta eftirlauna úr lífeyrissjóðum halda eftir kr. 900 af lífeyri sínum til einkaafnota. Dæmið lítur þá svona út:

ellilífeyrir	kr. 1 679 á mán.
tekjutrygging (skert)	kr. 1 458 á mán.
lífeyrissjóður	kr. 1 500 á mán.
elliheimilisuppbót	kr. 2 528 á mán.

Samtals kr. 7 165 á mán.

Af þessari upphæð renna kr. 6.265 til elliheimilisins og viðkomandi hefur kr. 900 á mánuði til persónulegra þarfa.

Nú verður þessi einstaklingur svo lélegur til heilsunnar að talið er rétt að setja hann á sjúkradaggjald. Sé það samþykkt stöðvast allar greiðslur lífeyrstrygginga, þ. e. ellilífeyrir, tekjutrygging og elliheimilissuppbót, og sjúkratryggingadeild Tryggingastofnunar ríkisins borgar dvöl hans að fullu. Viðkomandi heldur því eftir að fullu lífeyrissjóðstekjum og fær því til persónulegra þarfa kr. 600 hærri upphæð en meðan hann var á dvalarheimilisgjaldi.

Ef einstaklingurinn í dæmi A. hefði flust yfir á sjúkradaggjald hefði dæmið verið óbreytt hvað tekjur snertir, þ. e. hann hefði eftir sem áður átt rétt á vasapeningum.

Fylgiskjal VIII

Heimahjúkrun¹⁾.

Heimahjúkrun fengu á árinu 543 sjúklingar eða 71 sjúklingi fleiri en árið áður. Af þeim voru 332 nýir. Vitjanir voru alls 24.535 eða 2.963 fleiri en árið áður. Unnt var að sinna öllum beiðnum sem bárust.

Hjúkrun sjúklinganna skiptist þannig eftir aldri og kyni:

Aldur sjúkl.	Konur		Karlar		Tala sjúkl. alls	Tala vitjana alls
	Tala sjúkl.	Tala vitjana	Tala sjúkl.	Tala vitjana		
Yngri en 20 ára	1	36	0	0	1	36
20—29 ára	2	42	2	327	4	369
30—39 ára	3	23	3	37	6	60
40—49 ára	3	50	1	8	4	58
50—59 ára	13	1489	5	218	18	1707
60—69 ára	35	1233	16	1556	51	2789
70—79 ára	118	5106	64	2767	182	7873
80—89 ára	163	6253	70	2597	233	8850
90—100 ára	29	1720	15	1073	44	2793
Alls	367	15952	176	8583	543	24.535

Hjúkrun skiptist þannig eftir mánuðum:

Í janúar	fengu 270	sjúklingar 2 039	vitjanir
Í febrúar	— 265	— 1 995	—
Í mars	— 264	— 1 929	—
Í apríl	— 271	— 2 009	—
Í maí	— 285	— 2 074	—
Í júní	— 286	— 1 935	—
Í júlí	— 286	— 2 171	vitjun
Í ágúst	— 277	— 1 965	vitjanir
Í september	— 278	— 2 070	—
Í október	— 292	— 2 233	—
Í nóvember	— 276	— 1 925	—
Í desember	— 289	— 2 190	—

Samtals: 24 535 vitjanir

1) Úr ársskýrslu Heilbrigðisráðs Reykjavíkur, 1980.

Heimahjúkrun var veitt sjúklingum vegna eftirtalinna orsaka.

Vegna ellihrumleika	166 sjúkl.
Vegna heilablæðinga	46 sjúkl.
Vegna krabbameins	26 sjúkl.
Vegna Parkinsonismus	14 sjúkl.
Vegna beinbrota	14 sjúkl.
Vegna hjarta- og æðasjúkdóma	51 sjúkl.
Vegna sykursýki	11 sjúkl.
Vegna liðagigtar	22 sjúkl.
Vegna þvagfærasjúkdóma	7 sjúkl.
Vegna lungnasjúkdóma	14 sjúkl.
Vegna húðsjúkdóma	8 sjúkl.
Vegna lömunar af ýmsum orsökum	17 sjúkl.
Vegna fótasára	22 sjúkl.
Vegna annarra sára	21 sjúkl.
Vegna ýmissa annarra sjúkdóma	37 sjúkl.
Ídælingar án annarrar aðhlyningar fengu	56 sjúkl.
Aðstoð vegna hæðatregðu án annarrar aðhlyningar	3 sjúkl.
Blinda	6 sjúkl.
Lifrarsjúkdómar	2 sjúkl.

Samtals: 543 sjúkl.

Kostnaður við heimahjúkrun í Reykjavík árið 1980, (í nýkrónum).¹⁾

Laun	1 189 923
Launatengd gjöld	171 152
Hjúkrunargögn, lyf, hreinlætisvörur o. fl.	237 038
Bifreiðastyrkir, leigubílar og dagpeningar	261 482
Annar kostnaður (hlutdeild í sameiginlegum kostnaði, viðhald o.fl.)	208 424

Samtals 2 068 019

Sjúkrasamlag Reykjavíkur endurgreiðir ⁸/₉ hluta kostnaðarins, eða kr. 1 838 627. Hluttur Reykjavíkurborgar er því kr. 229 392.

1) Skv. upplýsingum Heilsuverndarstöðvar Reykjavíkur.

Fylgiskjal IX

Samband íslenskra sveitarfélaga

Yfirlit yfir kostnað kaupstaðanna árið 1980 vegna rekstrar heimilishjálpar:

Sveitarfélag:	Íbúar pr. 1/12 80:	Brúttó, gkr.:	Endurgr. gkr.:	Nettó, gkr.:	Nettó pr. íb. gkr.:
Reykjavík	83 766	971 628 511	81 264 373	890 364 138	10 629
Kópavogur	13 819	94 197 171	20 267 332	73 929 839	5 350
Seltjarnarnes	3 100	8 805 227	807 176	7 998 051	2 580
Garðabær	4 909	5 236 727	389 978	4 846 749	987
Hafnarfjörður	12 205	62 549 540	10 347 476	52 202 064	4 277
Grindavík	1 929	715 377	244 793	470 584	244
Keflavík	6 622	8 320 919	2 072 980	6 247 939	944
Njarðvík	2 008	3 009 159	—	3 009 159	1 499
Akranes	5 200	2 126 372	—	2 126 372	409
Bolungarvík	1 266	1 050 477	—	1 050 477	830
Ísafjörður	3 352	3 599 493	—	3 599 493	1 074
Sauðárkrókur	2 188	4 974 294	308 402	4 665 892	2 132
Siglufjörður	2 003	510 052	51 660	458 392	229
Ólafsfjörður	1 195	4 274 988	105 165	4 169 823	3 489
Dalvík	1 269	2 198 418	583 082	1 615 336	1 273
Akureyri	13 420	39 469 405	1 207 312	38 262 093	2 851
Húsavík	2 414	6 893 770	231 860	6 661 910	2 760
Seyðisfjörður	998			x)	
Neskaupstaður	1 683	3 700 613	—	3 700 613	2 199
Eskifjörður	1 043			x)	
Vestmannaeyjar	4 727			x)	
Selfoss	3 409	19 045 683	2 045 173	17 000 510	4 987
		1 242 306 196	119 926 762	1 122 379 434	

x) Þjónusta hófst árið 1981.

Heimilishjálpin er víða nýhafin. Kostnaður er á mörgum stöðum lægri en skyldi, vegna erfiðleika á að fá fólk til þessara starfa.

Skýringar við fylgiskjal IX.

Fylgiskjal IX sýnir kostnað kaupstaðanna árið 1980 vegna rekstrar heimilishjálpar. Fyrsti dálkurinn sýnir fjölda íbúa, annar dálkurinn brúttó kostnað, sá þriðji sýnir endurgreiðslur þeirra, sem hjálparinnar njóta, og loks er sýndur í fjórða og fimmta dálki nettó kostnaður, annars vegar í heild og hins vegar á hvern íbúa.

Ef lítið er nánar á endurgreiðsludálkinn þá kemur í ljós að þær eru mjög mismiklar. Í Reykjavík gildir sú regla að þeir, sem engar aðrar tekjur hafa en ellilífeyri, tekjutryggingu og e. t. v. heimilisuppbót greiða ekki fyrir heimilishjálp. Aðrir greiða helming tímakaups. Í öllum tilvikum er heimilishjálpin því greidd niður um helming í Reykjavík.

Í Kópavogi gildir sú regla að þeir sem einhverjar tekjur hafa umfram lífeyri almannatrygginga borga helming. Sama gildir um þá sem engar tekjur hafa aðrar en ellilífeyri og tekjutryggingu og fá litla þjónustu, t. d. einu sinni í hálfum mánuði. Ef hjálpin er veruleg þá borga þeir hins vegar 1/4. Þá sækir Félagsmálastofnun Kópavogs um uppbót hjá almannatryggingum fyrir þá sem þurfa umtalsverða aðstoð og rennur sú uppbót að fullu til heimilishjálparinnar.

Í Hafnarfirði er heimilishjálpin að kostnaðarlausu fyrir þá, sem hennar njóta, nema viðkomandi hafi einhverjar aðrar tekjur en lífeyri almannatrygginga. Þá er greiddur 1/3 kostnaðar.

Í maí 1981 var gerð könnun á heimilishjálpinni í Reykjavík. Er vísað til niðurstaðna þeirrar könnunar til frekari upplýsinga um rekstur heimilishjálpar.

Fylgiskjal X

Endurskoðunarnefnd lífeyriskerfis

1981.11.03 SP/sp

Lífeyrisþegar fæddir 1901—1905. Sýnishorn október 1981:

Sýnishorn þessi eru valin af handahófi en eru of lítil til þess að fært sé að draga af þeim ályktanir um stærri hóp.

Fæð.- ár	Almannatryggingar				Uppbót	Samtals	Lífeyris- sjóðs- lífeyrir	Lífeyrir samtals
	Elli- lífeyrir	Tekju- trygging	Heimilis- uppbót	Uppbót				
Lífeyrissjóður Dagsbrúnar og Framsóknar. Konur								
1903	1 480	1 451	509		3 440	1 638	5 078	
1903	1 332				1 332	1 454	2 786	
1903	1 480	1 316	462		3 258	1 946	5 204	
1903	1 480	1 565			3 045	938	3 983	
1903	1 480	1 565			3 045	1 301	4 346	
1904	1 332				1 332	1 021	2 353	
1905	1 480	1 565			3 045	1 253	4 298	
1905	1 480	1 265	444		3 189	864	4 053	
Lífeyrissjóður Dagsbrúnar og Framsóknar. Karlar								
1901	1 480	1 522		518	3 520	1 479	4 999	
1901	1 332	940			2 272	2 293	4 565	
1903	1 778	1 322			3 100	1 039	4 139	
1903	1 332				1 332	1 683	3 015	
1904	1 332	1 267		370	2 969	2 078	5 047	
1904	1 332				1 332	1 956	3 288	
1904	1 480	1 486	521		3 487	1 559	5 046	
1905	1 480	640			2 120	2 590	4 710	
1905	1 480	1 413		296	3 189	2 006	5 195	
Lífeyrissjóður Byggingamanna								
1902	1 480				1 480	2 433	3 913	
1902	1 332	1 322		296	2 950	1 563	4 513	
1903	1 332	1 273		222	2 827	2 052	4 879	
1903	1 332				1 332	1 708	3 040	
1903	1 332				1 332	2 371	3 703	
1904	1 332	1 322		370	3 024	1 284	4 308	
1904	1 332	1 322		740	3 394	1 754	5 148	
1904	1 480	1 181			2 661	2 071	4 732	
Lífeyrissjóður Málms- og skipasmiða								
1901	1 332	1 316		370	3 018	1 857	4 875	
1902	1 791				1 791	2 135	3 926	
1903	1 332	226			1 558	1 683	3 241	
1903	1 332	1 228			2 560	2 107	4 667	
1903	1 332				1 332	1 940	3 272	
1904	1 332	1 322			2 654	1 612	4 266	
1904	1 778	1 322			3 100	1 662	4 762	
1904	1 605				1 605	2 612	4 217	
1904	1 445				1 445	2 232	3 677	

Almannatryggingar							
Fæð.- ár	Ellilífeyrir	Tekju- trygging	Heimilis- uppbót	Uppbót	Samtals	Lífeyris- sjóðs- lífeyrir	Lífeyrir samtals
Lífeyrissjóður Starfsmanna ríkisins. Konur							
1901	1 480	1 222	429	370	3 501	1 938	5 439
1902	1 480	490	172		2 142	2 529	4 671
1902	1 480	702	246		2 428	3 142	5 570
1902	1 480				1 480	5 079	6 559
1903	1 480	1 382			2 862	1 567	4 429
1904	1 480				1 480	3 386	4 866
1905	1 480				1 480	4 522	6 002
1905	1 480				1 480	4 574	6 054
Lífeyrissjóður Starfsmanna ríkisins. Karlar							
1902	1 332				1 332	6 999	8 331
1902	1 480	1 368	480		3 328	1 608	4 936
1903	1 480	1 073		666	3 219	1 845	5 064
1904	1 332				1 332	7 206	8 538
1904	1 480	1 565	549		3 594	748	4 342
1904	1 332	902			2 234	3 606	5 840
1904	1 480				1 480	5 316	6 796
1905	1 480	931	327	222	2 960	2 613	5 573
1905	1 480				1 480	8 913	10 393